

PASPALLÁS

Boletín divulgativo da Sociedade Galega de Historia Natural www.sghn.org

Nº 47, abril 2010

2,50 EURO
gratuítos socios

Crise, quen díxo crise?

Ordeación do territorio

As Brañas de Dodro ameazadas

Lobos e cabalos

PASPALLÁS boletín divulgativo da S.G.H.N.

A revista PASPALLÁS é o boletín divulgativo da Sociedade Galega de Historia Natural (S.G.H.N.) e finanziase única e exclusivamente coa aportación das cotas dos seus socios, non admitindo subvencións ou publicidade.

Neste número

Editorial	Crise, Quen dixo crise?	Xunta Directiva da SGHN	3
Ordeación do Territorio		SGHN	4
Os nomes das aves. Anatidae III		Silverio Cerradelo Gómez	7
Forcarei e Ceredo, terra maltratada		Santiago Bas López	2
As brañas de Dodro ameazadas		SGHN	4
Solicitud de información de Lucanidae		Marcos Méndez (GTLI)	20
Lobos e Cabalos, lexislación e “civilización”		Santiago Bas López	22
Rexistros de Réptiles no interatlas 1985-2004		R. Silvar et allii	24
Distribución e fenoloxía do xénero <i>Trichius</i>		Xosé Lois Rey Muñiz	26
Rexistros de Anfibios no interatlas 1985-2004		González et allii	28

O PASPALLÁS agradece o envío de orixinais para a súa publicación.

Os textos débense enviar en formato electrónico en Word Perfect ou Word, sen marcadores nen tabulacións ou distintos tamaños de letra.

Como referencia, cada páxina leva 400 palabras e unha fotografía/debuxo de resolución mínima 1400x1000, preferiblemente en cor e formato jpg.

O galego será o normativo e os nomes científicos respectarán as normas de Nomenclatura, figurando con ano e autor.

A edición electrónica do PASPALLÁS é a toda cor. Os socios que o queiran recibir en cor, seralles enviado por correo electrónico (entre 1,5 e 4 Mb dependendo do número) e tamén o recibirá en papel como sempre. Se queres aforrar papel, indicanolo e só será enviado por correo electrónico.

PASPALLÁS

Revista divulgativa da SGHN e
do medio natural galego.

Fundada en 1981

As opinións expresadas,
(agás a Editorial) non son
necesariamente as da súa
Xunta Directiva Xeral.

Editor

Xosé Lois Rey Muñiz

Colaboradores

Moisés Asensi Cabrita
Santiago Bas López
Silverio Cerradelo Gómez
Serafín González Prieto
Marcos Méndez
Gonzalo Mucientes Sandoval
Carmiña Noya Rey
Alejandro Ocampo Lorenzo
Xosé Lois Rey Muñiz
Álvaro Rodríguez Pomares
Calros Rodríguez Silvar
Xabier Prieto Espiñeira

Foto portada

"Canaveiras do Río Ulla"
Xosé Lois Rey Muñiz

Os artigos publicados nesta revista, citaranse:

Autor, ano, título do artigo.
Paspallás, Boln. Divulg. Soc.
gal. Hist. nat. nº e
paxinación.

Data Publicación 30/04/2010

I.S.S.N. 1132-0567
D.L. C 1590/91

SGHN

Apdo. de Correos nº 330
15780 Santiago de Compostela

Tfno./Fax 981 525853
sghn@sghn.org www.sghn.org

Maquetación

Xosé Lois Rey Muñiz

Imprime

Artes Gráficas Quintáns
Vilagarcía de Arousa

EDITORIAL

CRISE, QUEN DIXO CRISE?

Levamos xa bastante tempo vivindo por riba das nosas posibilidades ecológicas e económicas.

Respecto ás posibilidades ecológicas a meirande parte da sociedade áinda non se decatou, ou non quere decatarse, pero os datos obxectivos da pegada ecolólica reflecten con manifesta claridade que precisaríamos varias Galicias para suministrar os recursos que consumimos e absorber os residuos que xeramos.

Respecto ás posibilidades económicas, o estoupido da burbuxa especulativo-inmobiliaria e do modelo de crecemento levou a moitos a poñer (á forza) os pés na terra, pero dende logo non a todos. Unha mostra máis que evidente disto son boa parte dos nosos políticos que seguen empecinados en despilfarrear cartos públicos contra a natureza.

Vaise comezar o desdoble da autovía do Morrazo, que quedou obsoleta antes da inaugurar por primeira vez, cuns desmontes salvaxes que parcelan á fauna e destruyen a paisaxe; canto custa facer as cousas ben á primeira?

Os concellos e outras administracións públicas enchen de luces edificios, rúas e estradas a todas horas da noite, despilfarrando enerxía (cartos, petróleo, producción de CO₂...). Non é preciso estar a escuras, pero noutros países más ricos certas iluminacións atenuánse ou apáganse en horarios de pouca afluencia de persoas. Outro exemplo: algúen sabe por qué a potencia media das farolas en España é o doble das instaladas en Alemaña?

Malia a crise, os proxectos de paseos fluviais ou marítimos absurdos, caros e daninos para o patrimonio natural semellan non tener fin e agora o Ministerio de Medio Ambiente quere gastar máis de dous millóns de euros en destruir os canaveirais do río Ulla, en vez de limpar o entullo, erradicar as especies invasoras, etc.

O modelo de desenvolvemento económica e ecolóxicamente insustentable segue a ser continuamente subvencionado (regadío en A Limia, concentracións parcelarias, cultivos de eucaliptos e piñeiro,...), sen que isto sirva para a mellora do nivel e calidade de vida da poboación rural, erradicar os incendios forestais ou mellorar a situación da nosa flora e fauna autóctona máis ameazadas.

A crise económica emprégase como doble coartada contra a natureza: para esquilmar áinda máis os minguados recursos naturais, coa excusa de favorecer o emprego ou o crecemento económico, e para non adicar cartos á conservación da natureza.

Mentres tanto, a S.G.H.N. continúa e continuará a súa loita a prol do patrimonio natural galego. Sempre coa túa inestimable axuda como socio: o teu gran contribúe ó graneiro para intentar conter isto e que quede testemuñado nestas páxinas.

O pasado 23 de decembro de 2009, a SGHN presentou unha serie de alegacións, comentarios e suxerencias ó “*Documento de Inicio do procedemento de Avaliación Ambiental Estratéxica das Directrices de Ordenación do Territorio de Galicia*” (en adiante DOTG), sometido nese intre a un proceso de información pública por parte da Xunta de Galicia.

Os antecedentes

O apartado 4.1.1 do DOTG sinala que: “dáse cumprimento ao mandato previsto na Lei 10/1995, de 23 de novembro, de Ordenación do territorio de Galicia”, que contempla ás Directrices de Ordenación do Territorio como o elemento central do conxunto de instrumentos territoriais.

A Lei 10/1995 toma como punto de partida a Carta Europea de Ordenación do Territorio adoptada en Torremolinos en 1983 pola Conferencia Europea de Ministros responsables da Ordenación do Territorio (CEMAT).

Procede pois, en primeiro lugar, preguntar por qué as DOTG non expoñen os motivos polos que a Xunta de Galicia tardou exactamente 14 anos en dar cumprimento ó mandato dunha LEI DE GALICIA tan trascendental PARA GALICIA como a Lei 10/1995, máxime tendo en conta que, a súa vez, dita Lei acumulaba xa 12 anos de retraso con respecto á Carta Europea de Ordenación do Territorio.

Boa parte dos graves problemas, algúns (case) irresolubles, ós que teñen que enfrentarse agora Galicia e as DOTG (por exemplo crecementos difusos e desconectados dos núcleos existentes ou desenvolvimentos con moi baixa densidade) simplemente non existían ou eran varios ordes de magnitude menores hai 26 anos. Agora témonos que laiar por non asumir a tempo as iniciativas europeas avanzadas para un desenvolvemento sostible, ¿aprenderemos do noso erro para non repetilo no futuro?

A análise do DOTG: Diagnose da situación actual

Os apartados relativos ós obxectivos específicos e á diagnose da situación actual consideránse axeitados nas súas liñas xerais, pero detéctanse serios déficits de información en aspectos da maior importancia como, por exemplo, análises comparativas da situación actual en Galicia coa doutras rexións europeas de tamaño, poboación ou características xeográficas semellantes sobre (entre outras):

- a.** Densidade de infraestruturas lineais de transporte (autoestradas, autovías, estradas, ferrocarril convencional e de alta velocidade) tanto por superficie ($\text{km}/100 \text{ km}^2$) como por poboación ($\text{km}/1.000 \text{ habitantes}$).
- b.** Densidade de infraestruturas portuarias (pesqueira, comercial, deportiva, portos exteriores) por lonxitude do litoral ($\text{número}/100 \text{ km de costa}$) e por poboación ($\text{número}/100.000 \text{ habitantes}$).
- c.** Densidade de infraestruturas aeroportuarias por superficie ($\text{número}/10.000 \text{ km}^2$) e poboación ($\text{número}/100.000 \text{ habitantes}$) e tráfico de pasaxeiros e mercadorías por aeroporto.
- d.** Densidade de infraestruturas de producción (número e potencia) e distribución (km) enerxéticas por superficie e poboación.
- e.** Porcentaxe da poboación con acceso a redes de distribución de

auga potable e de depuración de augas residuais. Porcentaxe da poboación e dos ecosistemas acuáticos para os que está garantido o cumprimento das esixencias da Directiva Marco sobre Auga dentro do prazo establecido por ésta.

f. Densidade de espacios naturais protexidos (% superficie; hectáreas/1.000 habitantes) e de zonas verdes nos espacios urbanos ($\text{m}^2/\text{habitante}$).

g. Densidade, por superficie e poboación, de auténticos itinerarios peonís, como os da rede de sendeiros europeos de curto e gran percorrido (absolutamente diferentes dos nosos “paseos” fluviais, marítimos ou lacustres que están tan urbanizados e artificializados como as beirarúas das cidades).

A información previa

Carecendo da imprescindible información de base sinalada no punto anterior:

a. Semella difícil, senón imposible, que as DOTG poidan adaptarse, por exemplo, á Estratexia Territorial Europea (1999) e á Carta de Leipzig sobre Cidades Europeas Sostibles (2007).

b. As intencións das DOTG de “*Crear un potente sistema de infraestruturas de transporte para persoas e mercancías*”, desenvolver “*unha sólida rede de Alta Velocidade ferroviaria integrada cun bo sistema de portos, aeroportos e autoestradas*” e “*Garantir que o 80% da poboación se sitúe a menos de 10 minutos dunha Vía de Altas Prestacións (VAP)*”

semellan contraditorias co desexo de “*acadar unha mobilidade sostible*” e moi fácilmente poderían levar á hipertrofia dalgunhas infraestructuras xa claramente sobredimensionadas en Galicia como aeroportos, portos exteriores e, en determinadas zonas, estradas. Dita hipertrofia, moi negativa xa en si mesma, sería ademáis a expensas de non atender outras necesidades máis urxentes (mobilidade realmente sostible; cumprimento Directiva Hábitats e Directiva Marco Auga; recuperación de espacios naturais degradados) e a costa dunha maior destrucción da paixaxe e os espacios naturais que, sobre o papel, se pretenden conservar.

O positivo

Considéranse axeitadas, e merecedoras de potenciar ó máximo posible, as liñas estratéxicas de:

- a.** Favorecer a compacidade, harmonizar o desenvolvemento das cidades e previr a urbanización difusa.
- b.** Fortalecer os núcleos tradicionais e promover a rehabilitación e reutilización tanto das construccions existentes como dos espazos degradados ou abandonados para reducir a presión sobre zonas aínda non transformadas pola urbanización.

Análise demográfica

Bótase en falla unha análise demográfica con proxeccións a varios horizontes temporais e detallada para, alomenos, as sete grandes cidades, as vilas do sistema urbano intermedio e as vilas dos nodos para o equilibrio do territorio. Sen dita análise non semella posible deseñar unha estratexia realista, xustificada e sostible para o “*sistema de asentamentos*” da poboación.

A ordenación das zonas urbanas en proceso de metropolización queda á espera dos correspondentes Plans Territoriais

Integrados. Tendo en conta a experiencia de que entre a Lei 10/1995 e as DOTG pasaron 14 anos, esta indefinición e moi preocupante por canto:

- a.** Hai dúbidas demográficas razonables da necesidade real de dito proceso de metropolización.
- b.** Nas zonas intermedias das dúas extensas áreas metropolitanas contempladas (eixos Vigo-Pontevedra e A Coruña-Ferrol) existen espazos de interese natural (humidais, redes fluviais, potenciais áreas boscosas, paisaxes sobranceiras) e agrícola que corren serio risco de quedar sepultados baixo o cemento e o asfalto.

Infraestructuras

A política seguida ata o momento de creación de parques empresariais tivo a parte positiva de agrupar as actividades potencialmente molestas e facilitar a dotación de servicios (saneamento, depuración, emergencias, etc.) e a parte negativa de que, lamentablemente, os criterios para escoller estas áreas non foron os idóneos ambientalmente e, nalgúns casos, tampouco economicamente á vista do reducido grao de ocupación. Ademáis, ata agora a forte creación de solo empresarial e para actividades económicas non conseguiu evitar a proliferación de naves industriais de todo tipo no medio de zonas agrarias, forestais ou residenciais. Polo tanto, as DOTG deberían establecer unha política ríxida de prohibición absoluta de construir naves industriais (especialmente as adicadas ó sector secundario) fóra de polígonos ou áreas industriais, e fomentar activamente a transferencia das actuais a estas áreas de solo empresarial.

Organización administrativa

O “*Impulso de iniciativas de*

Apóstase polo abandono do tren de cercanías, cando esta opción serviría para reducir tráfico das estradas, produción de CO₂ e accidentes de tráfico. É necesario plantear no futuro unha estación no aeroporto da Lavacolla e organizar o tráfico aéreo, especializando ou eliminando aeroportos para racionalizar os custos de infraestructuras e vos nos aeroportos, agora deficitarios e subvencionados

cooperación entre concellos, para que a suma de diferentes municipios moi interrelacionados permita aumentar o seu rango urbano e abordar proxectos e solucións que non son posibles desde a óptica local de cada un deles por separado” debería de ir un paso máis aló. É imprescindible plantexarse unha reorganización administrativa profunda, meditada e seria para reducir a estructura (que non os medios) da Administración Local, concentrando concellos nalgúns bisbarras e eliminando estruturas intermedias anteriores ás Comunidades Autónomas, como as obsoletas e ineficaces Deputacións. A SGHN entende que este tema está directamente relacionado coa ordeación do territorio, pois son estas administracións as que terían

Domesticar a natureza

No apartado “*A Rede de Áreas Recreativas e Corredores Verdes*”, a posibilidade de aproveitar recursos ambientais corre o serio risco de converterse nun plan de urbanización difusa das áreas más sensibles ambientalmente “...praias, espazos forestais, zonas de montaña, encoros, áreas con abundantes recursos cinexéticos e piscícolas, espazos libres con capacidade para desenvolver actividades recreativas e deportivas, etc... Para aproveitar estas oportunidades é preciso desenvolver infraestruturas, deseñar sistemas de relación e vinculación cos núcleos da contorna e evitar problemas de deterioro, ocupación ilegal e usos incontrolados”.

Basureiro “reconvertido” en Vilagarcía de Arousa. Neste concello hai non menos de tres grandes basureiros espallados polo seu territorio, sobre zonas de captación de auga ou neste caso, xusto detrás está a Illa de Cortegada, parte do Parque Nacional das Illas Atlánticas. Foto: Xosé Lois Rey Muñiz

que implementar, en boa medida, as DOTG. De nada servirá establecer uns criterios de ordenación do territorio, se as administracións locais carecen dos recursos técnicos, humanos e económicos para os desenvolver e facer cumprir.

A porta traseira

Malia a obriga establecida ó respecto polo artigo 4 da Lei 10/1995, as DOTG adolecen de inconcreción nalgúns dos seus contidos más importantes:

a. Formulación, a partir dos distintos elementos das políticas sectoriales, de propostas de

ordenación do territorio destinadas a reorientar ou, no seu caso, regular as actuaciones públicas e privadas.

b. Delimitación das áreas de protección que queden sustraídas ó desenvolvemento das actividades urbanas, para ser destinadas á preservación ou explotación dos recursos naturais, atendendo ó seu valor cultural, social ou económico e establecendo a prioridade de dito destino.

c. Fixación dos criterios para a localización e execución das infraestruturas e equipamientos de carácter comunitario, rexional ou subrexional.

d. Sinalamento das condicións a que deban someterse as propostas de desenvolvemento urbán, industrial, terciario ou agrícola, en función das disponibilidades dos recursos enerxéticos, hidráulicos e de saneamento correspondentes.

e. Non establecen os contidos mínimos nin os prazos máximos para a elaboración dos Programas Coordinados de Actuación (PCA) para acompañar ós Plans Territoriais Integrals, e tampouco para a redacción dos Plans de Ordenación do Medio Físico (POMF) que establecerán as determinacións e actuacións necesarias para a ordenación e xestión dos recursos naturais nas Áreas Estratéxicas de Conservación.

A consecuencia directa destas carencias e inconcrecións será unha protección insuficiente do Patrimonio Natural en xeral, e de espacios sobranceiros e ameazados pola presión urbanística en particular, moi especialmente na faixa litoral.

Continuamos coa publicación, por capítulos, do libro de Silverio Cerradelo “Os nomes das Aves de Galicia. Este artigo completa os nomes da familia Anatidae.

Pentumeiro común Foto: Álvaro Rodríguez Pomares

Familia Anatidae III

PENTUMEIRO COMÚN

Melanitta nigra

Parrulo pentumeiro foi o nome proposto por C. Pedreira López e X. M. Penas Patiño en 1977-1978, na lista patrón de aves de Galicia (23). Utilizouse nas guías de aves destes autores e noutras publicacións ornitolóxicas (1, 4, 5, 11, 12 e 17; nalgunha, **parrulo pentumeiro común**). Nalgúnha publicación recolleuse **pato pentumeiro** (2 e 26). **Pentumeiro común** foi proposto en 1999 no traballo de M. A. Conde Teira (27). Empregouse nalgúnsas publicacións ornitolóxicas recentes (9, 13 e 18). Noutras publicacións recentes recibiu o nome de **pentumeiro** (14, 15 e 16). M. A. Conde Teira e T. A. Vidal Figueroa propuxeron a denominación de **pato negro** en 1991 (25). Na bibliografía ornitolóxica, os nomes portugueses son **pato-negro** e **negrola** (2, 4, 9, 20, 26, 35 e 36).

M. C. Ríos Panisse rexistrou as seguintes voces vivas no galego falado para se referir especificamente a *Melanitta nigra*: **can de marzo**

(escrito con *s* para marcar o seseo), en Sardiñeiro; **capela**, en Camariñas; **dianteatrás**, en Cedeira; o castelanismo *gallinera* (escrito con “j”, para marcar a gheada; en correcto galego sería **galiñeira**), en Espasante; **pato**, en San Cibrao, Muros, Cambados, Bares, Ézaro, Pontedeume, Caminha, Caión, Burela, Portonovo, Portosín, Sardiñeiro, Vilanova de Arousa, Rianxo, As Figueiras, Carril, Ribeira e Escarabote; **pato de mar**, en Cambados e Miño; **pato do mar**, en Mera, Espasante e O Grove; **pato marino**, en Muxía e Caión; **pato mariño**, en Camariñas, e **vendiñeira**, en Muxía (22). F. Bernis Madrazo rexistrou **vendumeira** nas costas da provincia da Coruña (26). A. Pérez Cid rexistrou o nome **pato do mar** en Marín e M. J. Pérez Alonso **pato negro** en Goián, referidas tamén a esta especie (30). F. Bernis Madrazo cita ademais o nome portugués de **pato-de-mar** (26).

O *Dicionário da língua galega* de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, inclúe a entrada **capela**, que nunha das acepcións identifica con *Melanitta nigra*; na entrada **pato**,

unha acepción identifica esta voz con **parrulo** e con *Melanitta nigra*, e achega como variantes desta entrada as denominacións **pato-mariño**, **pato-do-mar** e **pato-de-mar**, que se poderían referir a esta especie.

Nos outros diccionarios consultados aparecen as denominacións xenéricas apuntadas en *A. platyrhynchos*.

Desde o punto de vista semántico, M. C. Ríos Panisse explica que o nome de “**can de marzo**” ten que ver coas voces que emiten estes patos, que lembran cans, e con que o mes de marzo é a época do ano na que se ven pola costa galega en migración cara ao Norte; “**dianteatrás**” fai referencia á forma de voar destes patos nos seus bandos, pois van cambiando á rolda os postos de diante; o castelanismo “*gallinera*” (en correcto galego, “**galiñeira**”) tamén estaría relacionado co balbordo que arman estes paxaros nos bandos; “**capela**” tal vez faga referencia a forma dos bandos, como o campanario dunha capela; e finalmente non encontra unha orixe para a denominación “**vendiñeira**” (22). M. A. Conde Teira cuestiona se o nome xenérico de “**pentumeiro**”, citado por X. M. Penas Patiño en Malpica, recollido tamén alí por F. Bernis Madrazo como “**vendumeira**”, non terá relación con “**bandumeira**”, de bando (27). O nome “**vendiñeira**”, recollido por M. C. Ríos Panisse, podería ter tamén relación con “**vendumeira**” e “**pentumeiro**”. Os modificadores “**mariño**” ou “**do mar**” indican que se trata dunha especie mariña, que o normal é velo no mar; “**negro**” e “**negrola**” aluden á súa plumaxe, totalmente negra como o acibeche. Sobre a motivación semántica de “**pato**”, véxase *Anas platyrhynchos*.

En relación coa escolla do nome estándar, algúns comentarios sobre **pato/parrulo** aparecen en *Aythya ferina*. M. A. Conde Teira e T. A. Vidal Figueroa propuxeron **pato negro** en 1991, tirado da lista portuguesa de Sacarrão e Soares de 1979 (25).

As voces **pato** e **parrulo** están recollidas na literatura (véxase *Anas platyrhynchos*).

PENTUMEIRO DE Á BRANCA

Melanitta perspicillata

Parrulo mourelo foi o nome proposto por C. Pedreira López e X. M. Penas Patiño en 1977-1978, na lista patrón de aves de Galicia (23). Utilizouse na segunda guía de aves destes autores e recolleuse ou utilizouse tamén noutras publicacións ornitolóxicas (2, 5, 11, 12 e 17). F. Bernis Madrazo recolle **pato mourelo** (26).

Pentumeiro de á branca foi a denominación proposta en 1999 por M. A. Conde Teira (27) e tamén se empregou nalgunas publicacións recentes (14, 15 e 16). Nalguna publicación utilizouse **pentumeiro fosco** (4). Noutras publicacións empregouse **pentumeiro especulado** (9, 13 e 18). Na bibliografía ornitolóxica, os nomes portugueses son **pato-fusco** (2 e 36) e **negrola-d'asa-branca** (35).

Aínda que esta anátida é máis rara que a anterior, é posible que ás veces reciba popularmente as mesmas denominacións, xa que son dous patos mariños bastante parecidos.

O *Dicionário da língua galega* de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, inclúe as entradas apuntadas en *Melanitta nigra*.

Nos outros diccionarios consultados aparecen as denominacións xenéricas apuntadas en *A. platyrhynchos*.

Semanticamente, os modificadores “**de á branca**”, “**especulado**” ou similares apuntan a característica mancha branca que ten no espello das ás e que o diferencia das outras especies do xénero; os modificadores “**mourelo**”, “**fosco**” e similares, ou o nome “**negrola**”, aluden á súa plumaxe, totalmente negra como o acibeche. Sobre a motivación semántica de “**pato**”, véxase *Anas platyrhynchos*; sobre “**pentumeiro**”, véxase *Melanitta nigra*.

En canto á escolla dun nome estándar, o nome “**pentumeiro de á branca**” foi preferido por M. A. Conde Teira ao portugués “**pato fusco**”, por este nome describir pouco os trazos da especie (27). Algúns comentarios sobre pato/parrulo aparecen en *Aythya ferina*.

As voces **pato** e **parrulo** están recollidas na literatura (véxase *Anas platyrhynchos*).

PENTUMEIRO CARETO

Melanitta perspicillata

Petumeiro careto foi o nome proposto en 1999 no traballo de M. A. Conde Teira (27). Tense empregado en publicacións ornitolóxicas recentes (9, 13, 14, 16 e 18). Na segunda guía de aves de X. M. Penas Patiño e C. Pedreira López utilizouse **parrulo pentumeiro americano** (5). Nalguna publicación ornitolóxica utilizouse **pentumeiro americano** (4). Na bibliografía ornitolóxica, o nome portugués é **negrola-de-lunetas** (35).

En comparación coas dúas especies anteriores, esta ave é de presencia en extremo esporádica en Galicia, mais os comentarios poden ser os mesmos no referente aos nomes xenéricos populares.

O Dicionario da língua galega de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, inclúe as entradas apuntadas en *Melanitta nigra*. Nos outros diccionarios consultados aparecen as denominacións xenéricas apuntadas en *A. platyrhynchos*.

Os modificadores “**careto**” e “**de-lunetas**” apuntan as características manchas brancas que ten na cabeza e que o diferencian das outras especies do xénero; o modificador “**americano**” alude á súa área de distribución orixinaria, de onde proceden os escasos exemplares que se ven algunha vez na Europa; o nome “**negrola**” alude á súa plumaxe, totalmente negra como o acibeche. Sobre a motivación semántica de “**pato**”, véxase *Anas platyrhynchos*; sobre “**pentumeiro**”, véxase *Melanitta nigra*.

As voces **pato** e **parrulo** están recollidas na literatura (véxase *Anas platyrhynchos*).

ÉIDER COMÚN

Somateria mollisima

Éider foi o nome proposto por C. Pedreira López e X. M. Penas Patiño en 1977-1978, na lista patrón de aves de Galicia, e tamén o proposto en 1991 e 1999 por M. A. Conde Teira e T. A. Vidal Figueroa (25 e 27). Empregouse nas dúas guías de aves de X. M. Penas Patiño e C. Pedreira López e noutras publicacións ornitolóxicas (1, 2, 4, 5, 9, 11, 13, 14, 16, 17 e 18; nalgúnha, **éider común**). Na bibliografía ornitolólica, o nome portugués é **'íder** (2, 35 e 36).

É un pato mariño do norte da Europa, de aparición invernal máis ben rara en Galicia, e non se lle coñecen nomes populares galegos.

No Dicionario da língua galega de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, aparece a entrada **éider**, definida como “ave palmípede, parecida ao pato, cuxa penuxe, chamada edredón, é utilizada para enchimento de cobertores, acolchados, etc.”.

Nos outros diccionarios consultados aparecen as denominacións xenéricas apuntadas en *A. platyrhynchos*.

F. Bernis Madrazo cita a Lockwood e comenta que a denominación “**éider**” recóllese en moitas linguas europeas do danés *eider*, termo que designa esta especie, que por súa vez transcribe foneticamente o vernáculo islandés *æður* (26).

ÉIDER REAL

Somateria spectabilis

Éider real foi o nome proposto en 1999 no traballo de M. A. Conde Teira (27). Empregouse nalgúnha publicación ornitolólica recente (9 e 18). Na bibliografía ornitolólica, o nome portugués é **'íder-real** (35).

É unha especie de presencia extremadamente rara en Galicia e non se lle coñecen denominacións populares, non sendo a xenérica.

No Dicionario da língua galega de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, aparece a entrada **éider**, defina como “ave palmípede, parecida ao pato, cuxa penuxe, chamada edredón, é utilizada para enchimento de cobertores, acolchados, etc.”. Nos outros diccionarios consultados aparecen as denominacións xenéricas apuntadas en *A. platyrhynchos*.

Sobre a orixe da voz “**éider**”, véxase *Somateria mollisima*. “**Real**” é un cualificativo engadido ao nome

xenérico de moitas aves para as identificar como especies, que ás veces ten relación cunha certa beleza ou vistosidade na súa forma ou nas súas cores, como probablemente sexa o caso deste pato mariño.

PATO RABEIRO

Clangula hyemalis

Pato rabeiro foi o nome proposto en 1999 no traballo de M. A. Conde Teira (27). Tamén se empregou nalgúnhas publicacións ornitolóxicas recentes (9, 13, 14, 16 e 18). Na segunda guía de aves de X. M. Penas Patiño e C. Pedreira López e nalgúnha outra publicación utilizouse o nome de **parrulo rabudo** (5, 11 e 12). Nalgúnha publicación apareceu co nome galego de *bavelda*, posiblemente por confusión coa denominación castelá (4 e 17). Na bibliografía ornitolólica, os nomes portugueses son **pato-de-cauda-afilada** e **pato-rabilongo** (2, 35 e 36).

É unha especie de presencia moi rara en Galicia e non se lle coñecen denominacións populares, non sendo a xenérica.

Nos diccionarios consultados aparecen as denominacións xenéricas apuntadas en *A. platyrhynchos*.

Os cualificativos “**rabeiro**”, “**rabudo**” e similares fan referencia ao rabo tan longo que ten esta anátida en comparación con outros patos mariños. Sobre a motivación semántica de “**pato**”, véxase *Anas platyrhynchos*.

En relación coa escola dun nome estándar, M. A. Conde Teira propuxo **pato rabeiro** para substituír o de **parrulo rabudo**, xa que **pato rabudo** foi proposto para *Anas acuta* en 1991 e podería haber confusión (25 e 27).

As voces **pato** e **parrulo** están recollidas na literatura (véxase *Anas platyrhynchos*).

MERGO GRANDE

Mergus merganser

Mergo trullo foi o nome proposto por C. Pedreira López e X. M. Penas Patiño en 1977-1978, na lista patrón de aves de Galicia (23). Utilizouse nas dúas guías de aves destes autores e recolleuse ou utilizouse tamén nalgúnha outra publicación ornitolóxica, mesmo recente (1, 2, 4, 5 e 17). **Mergo grande** foi a denominación proposta en 1999 por M. A. Conde Teira (27). Tamén se ten empregado en publicacións recentes (9, 13, 14, 15, 16 e 18). Na bibliografía ornitolóxica, o nome portugués é **merganso-grande** (2, 35 e 36).

É unha especie de presencia moi rara en Galicia e non se lle coñecen denominacións populares, non sendo a xenérica.

No *Dicionario galego-*

Mergo cristado Foto: Álvaro Rodríguez Pomares

castelán de X. L. Franco Grande (1968), da editorial Galaxia, aparece a entrada **mergo** definida de maneira moi inespecífica (ave palmípede que ten a cabeza parda), pero ben podería estar facendo referencia as especies do xénero *Mergus*.

No *Diccionario de usos castelán-galego* de X. M. Freixedo Tabarés e F. Álvarez Carracedo (1984), da editorial Akal, aparece a voz castelá *mergo* identificada coas galegas **mergo** e corvo mariño.

No *Dicionário da língua galega* de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, aparece a entrada **mergo**, nunha acepción referida a corvo mariño e noutra a ave palmípede que ten a cabeza parda (que ben podería estar facendo referencia as especies do xénero *Mergus*).

No *Gran Diccionario Xerais da Lingua Galega* (2000), de varios autores, aparece a entrada **mergo** (como galega e estándar) definida e identificada

como *Mergus serrator*.

En canto á etimoloxía e a semántica, a denominación “**mergo**” vén do latín *mergus* e está relacionada co hábito de mergullarse (e tamén o portugués “**merganso**”), actividade que fan con moita frecuencia as especies deste xénero; “**grande**” fai referencia ao tamaño, pois é a especie máis grande das tres.

MERGO CRISTADO

Mergus serrator

Mergo cristado foi o nome proposto por C. Pedreira López e X. M. Penas Patiño en 1977-1978, na lista patrón de aves de Galicia, e tamén en 1991 e 1999 por M. A. Conde Teira e T. A. Vidal Figueroa (23, 25 e 27). Utilizouse nas guías de aves de X. M. Penas Patiño e C. Pedreira López e noutras publicacións ornitolóxicas (1, 2, 5, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 e 18). Nalgúnha publicación utilizouse **mergo común** (4). Na bibliografía ornitolóxica, o nome portugués é **merganso-**

de-poupa (2, 35 e 36).

É unha especie de presencia bastante rara en Galicia e non se lle coñecen denominacións populares, non sendo a xenérica.

No *Diccionario galego-castelán* de X. L. Franco Grande (1968), da editorial Galaxia, no *Diccionario de usos castelán-galego* de X. M. Freixedo Tabarés e F. Álvarez Carracedo (1984), da editorial Akal, e no *Dicionário da língua galega* de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, aparecen as entradas xenéricas apuntadas en *Mergus merganser*. No *Gran Diccionario Xerais da Lingua Galega* (2000), de varios autores, aparece a entrada **mergo** (como galega e estándar) definida como “ave palmípeda (*Mergus serrator*) que ten a cabeza parda, cunha pequena crista tesa, e o peteiro longo e serrado”.

Sobre a etimoloxía e motivación semántica de “**mergo**”, véxase *Mergus merganser*; “**cristado**” ou “**de-poupa**” fan referencia á crista ou periquito característico desta especie; “común” porque, aínda sendo unha ave rara, das tres especies é a más común de ver nalgún inverno.

MERGO PEQUENO

Mergellus albellus

Mergo pequeno foi o nome proposto por C. Pedreira López e X. M. Penas Patiño en 1977-1978, na lista patrón de aves de Galicia, e tamén en 1991 e 1999 por M. A. Conde Teira e T. A. Vidal Figueroa (23, 25 e 27). Utilizouse nas dúas guías de aves de X. M. Penas Patiño e C. Pedreira López e recolleuse ou utilizouse tamén noutras publicacións ornitolóxicas (1, 2, 4, 5, 9, 13, 14 e 18). Na bibliografía ornitolóxica, o nome portugués é **merganso-**

pequeno (2 e 35).

É unha especie que aparece moi raramente en Galicia e non se lle coñecen denominacións populares, non sendo a xenérica.

No *Diccionario galego-castelán* de X. L. Franco Grande (1968), da editorial Galaxia, no *Diccionario de usos castelán-galego* de X. M. Freixedo Tabarés e F. Álvarez Carracedo (1984), da editorial Akal, e no *Dicionário da língua galega* de I. Alonso Estravís (1995), da editorial Sotelo Blanco, aparecen as entradas xenéricas apuntadas en *Mergus merganser*. No *Gran Diccionario Xerais da Lingua Galega* (2000), de varios autores, aparece a entrada **mergo** (como galega e estándar) definida e identificada como *Mergus serrator*.

Sobre a etimoloxía e motivación semántica de “**mergo**”, véxase *Mergus merganser*; “**pequeno**” fai referencia ao tamaño, pois é a especie máis pequena dos tres.

MALVASÍA AMERICANA
Oxyura jamaicensis

Malvasía americana foi o nome proposto en 1999 no traballo de M. A. Conde Teira (27). Utilizouse tamén nalguna publicación ornitolóxica (14). Noutras publicacións

chamóuselle **malvasía** **caribranca** (9 e 18). Na bibliografía ornitolóxica, o nome portugués é **pato-rabo-alçado-americano** (18 e 35).

É unha especie de presencia extremadamente rara en Galicia e non se lle coñecen denominacións populares.

Nos diccionarios consultados non se atoparon denominacións específicas para esta ave.

J. Corominas e J. A. Pascual explican que “**malvasía**” é o nome romance da cidade grega Monembásia, e que as famosas cepas de videiras que hai en Cataluña, orixinarias daquela terra, chámansen así. Tal vez haxa unha relación similar entre o nome da especie europea (*Oxyura leucocephala*), tamén chamada malvasía, e a súa presencia en Grecia. O cualificativo “**rabo-alçado**” fai referencia á característica posición vertical do rabo desta anátida; “**americana**” indica a súa área orixinaria de distribución; “**caribranca**” alude á cor branca das meixelas do macho. Sobre a motivación semántica de “**pato**”, véxase *Anas platyrhynchos*.

Silverio Cerradello Gómez**RESUME DOS NOMES TRATADOS****PENTUMEIRO COMÚN**

Melanitta nigra

PENTUMEIRO DE Á BRANCA

Melanitta fusca

PENTUMEIRO CARETO

Melanitta perspicillata

ÉIDER COMÚN

Somateria mollisima

ÉIDER REAL

Somateria spectabilis

PATO RABEIRO

Clangula hyemalis

MERGO GRANDE

Mergus merganser

MERGO CRISTADO

Mergus serrator

MERGO PEQUENO

Mergellus albellus

MALVASÍA AMERICANA

Oxyura jamaicensis

Hai doce anos que transito con frecuencia polos montes dos municipios de Ceredo e Forcarei (Pontevedra), quédanme a man e disfruto moito das suas paisaxes de terra brava, da súa vegetación e da fauna.

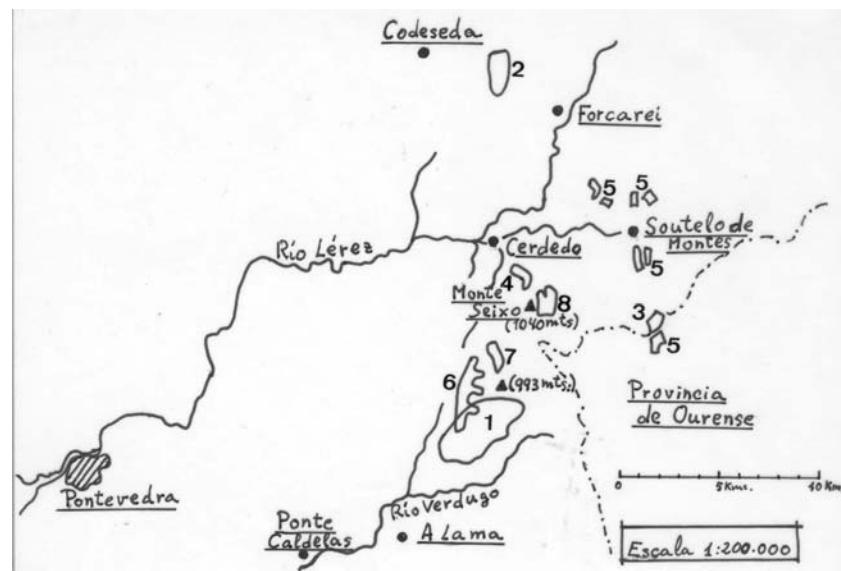
Sendo unha comarca maravillosa, lamento ter que falar aquí do mal trato que reciben os seus montes dende a administración pública. Por tal motivo vou expor aquí, de xeito breve, os feitos que eu en persoa constatei, o que puiden ver cos meus ollos, para que cada un saque as súas conclusións. (O número de cada apartado é correlativo co da súa localización no mapa).

1-Anos 1991-1992

Non recordo ben se foi no ano 1991 ou 1992, de aquela non tomei nota, cando unha queima de enormes dimensións (véxase o mapa) arrasou a ladeira sur da Serra do Cando-Seixo, cuberta de matogueira madura. Aquel día non interviron nin hidroavións nin helicópteros. Parece ser que, de aquela, as matogueiras eran a ovella negra dos montes. Hoxe en día cambiaron as cousas?.

2-Anos 1997-1998

En douis anos o monte Outeiro Grande, situado entre Forcarei e Codeseda, sufre nada menos que sete queimas controladas experimentais. Quedou pelado e, inda hoxe,

Mapa da zona. O nº corresponde co indicado no texto.

non se recupera. As queimas puiden velas dende a estrada, supono que fixeron máis, non creo que eu coincidira en todas...

3-Ano 1999

Unha queima “controlada” no monte de Pardesoa (Forcarei) escapousellas das mans. Arderon máis de 50 hectáreas de matogueiras en territorios de lobos, teixón, gato bravo, gataformelas, etc.

4-Anos 2003 a 2008

Repetidas queimas controladas no entorno de

Carballás (Ceredo) en terrenos en forte pendente, moi expostos á erosión.

5-Anos 1998 a 2006

Un veciño capta subvencións, para encher de piñeiros sete dos oito pasteiros comunais de Forcarei. Subvencións que, teoricamente eran para “frondosas”, serven para enriquecer a un único veciño a conta da destrucción do hábitat de lagarteiros, lebres, perdices e gataformelas con monocultivos de piñeiros. Algúns pasteiros tiñan máis de 50 hectáreas. Resulta curioso, que despois dean subvencións e axudas para desbrozar (chámanlle limpar) os montes de matogueiras e abriren pastos, pero é así.

6-Anos 2005 a 2008

A ladeira occidental da serra do Seixo-Cando sufre brutais desbroces para abrir pastos en forte pendente sen que ninguén o impida. Hai que dicir que dita serra é un L.I.C. orientado, triste coincidencia, á

Zona de desbroce Foto: Santiago Bas López

protección de matogueiras.

7-Verán do 2008

Unha queima devora unhas 40 hectáreas de monte baixo na xa maltratada ladeira occidental do Seixo ante a pasividade da cuadrilla e do helicóptero, que non o atallaron nun vello cortalumes (só había herba). Descoñezo os motivos de tal deixadez e inda hoxe non o entendo. Tampouco o entendín aquel día, no que asistín atónito a tan triste espectáculo.

8-Outono do 2008 – inverno 2008/2009

A asociación de veciños de Presqueiras, con axuda dunha subvención, desbroza a matarrasa unha extensión de case un quilómetro cadrado na ladeira oriental da serra do Seixo, entrando incluso nos límites do L.I.C. Xustifican o desbroce cunha repoboación de *Pinus sylvestris* e nogueiras(!). Crerán que as nogueiras van crecer en plena serra a 800 m de altitude? Ou será, para variar, unha táctica para encher

Repoboación el llinx Foto: Santiago Bas López

o monte de piñeiro, coma sempre.

Denunciei o feito na propia consellería de Medio Rural, poñendo énfasis en que destruíran o hábitat do gando extensivo (vacas e cabalos), xabaríns, unha forte poboación de coellos, lebres, as derradeiras perdices da provincia (dende entónces non atopei rastro delas), era zona de cría de zorros, de gataformela cincuenta, cazadeiro de águia cobregueira e de tránsito de corzos e lobos entre outras cousas.

A resposta non se fixo esperar, o xefe do distrito forestal 16 contestoume a través do xefe de servicio, Jesús de la Fuente. Expónovola aquí para que quede claro. Pero para que quede más claro expoño tamén algunha foto de dita “actuación”. O triste é que nas fotos non se ven os centos de toneladas de terra fértil que, con toda seguridad, se perderon por erosión. Tal vez teña razón aquel amigo meu, que dicía: os montes se recuperarán cando deixen de dar subvencións.

A última información que recibín era que na zona de desbroce, posteriormente pechada, quedaron atrapados varios corzos e cabalos. Dos corzos nada máis se soubo e cos cabalos xurdeu a intención de quedarse con eles por parte dos perceptores das subvencións, compre dicir que esta zona era o abrigo natural de vacas e cabalos nos días de temporal, téndose que refuxiar agrora en zonas menos axeitadas.

Erosión por escorrentería Foto: Santiago Bas López

Santiago Bas López
sbas@edu.xunta.es

Un proxecto da Demarcación de Costas en Dodro, ameaza ó 3% da poboación mundial da subespecie iberooccidental da escribenta das canaveiras

O pasado 9 de febrero de 2010, a SGHN presentou perante o Ministerio de Medio Ambiente, y Medio Rural y Marino, as aleagacíosn ó Estudo de Impacto Ambiental (E.I.A.) do proxecto 20060677COS, “*Actuaciones medioambientales en la ribera del río Ulla Término Municipal de Dodro (A Coruña)*”. Debido ó innecesario do proxecto e ós gravísimos danos medioambientais, a SGHNsolicitou ó Ministerio unha Declaración de Impacto Ambiental negativa e desestime totalmente a realización deste proxecto.

Vista das brañas no verán Foto: Serafín González Prieto

Historia do Proxecto

A tramitación do proxecto encetou en nadal de 2003. O título orixinal do proxecto era “*Parque lineal en la ribera del río Ulla en los Términos Municipales de Dodro y Padrón*”, maquillado agora como “*Actuaciones medio ambientales en la ribera del río Ulla Término Municipal de Dodro (A Coruña)*”.

A “Dirección General de Costas” mudou en ”Dirección General de Sostenibilidad de la Costa y del Mar”.

Pese ós cambios sinaldos, nada mudou no proxecto orixinal nen na mentalidade dos xestores da Dirección General,

agora supostamente de “Sostenibilidad de la Costa y del Mar”. Así a distribución dos 2.136.946,21 euros do presupuesto base de licitación (realizado o 29-05-2006)

- a. Movementos de terras: 8,87 %.
- b. Pavimentación: 65,83 %.
- c. Equipamiento e mobiliario urbano: 18,27 %.
- d. Sinalización: 3,77 % (inclue monolito e placa por 7.710,55 euros).
- e. Revexetación: 2,01 %.
- f. Servizos afectados: 0,01%.
- g. Varios: 0,55 %.
- h. Seguridade e saude: 0,68 %.

Se se pretende destinar o 96,74 % do presupuesto a movementos de terras, mobiliario urbano, etc, é lícito consideralo un proxecto de urbanización/axardinamento dunha ribeira fluvial dentro do dominio público marítimo-terrestre

Problemas abordados

non

Non se adica un só céntimo á resolución dos problemas ambientais reais do LIC ES1140001 “SISTEMA FLUVIAL ULLA-DEZA” por exemplo:

- a. Eliminación de entullos e vertedeiros incontrolados.
- b. Depuración completa das augas residuais, evitando os vertidos directos que áinda persisten de residuos fecais ós cursos de auga da zona.
- c. Erradicación de especies exóticas invasoras (p. ex. o visón americano *Neovison vison*, ou as fanerógamas *Crocosmia × crocosmiiflora* e *Phytolacca americana*) que hipotecan a conservación de especies autóctonas amenazadas.

Resume de Alegacións

- Non se adica un só céntimo á resolución dos problemas ambientais reais.

- O EIA falta á verdade ó afirmar que “*los aficionados a los deportes náuticos no disponen en las proximidades de ningún embarcadero que dé servicio a las embarcaciones recreativas y demás deportes náuticos en general y que permita el embarque y desembarque*”, porque, como demostran as fotografías do SIGPAC, nos últimos 10,5 km do río Ulla hai tres embarcaderos: en Pontecesures (6,7 km augas arriba), en Valga (1,6 km augas arriba) e xunto ás Torres do Oeste en Catoira (3,0 km augas abaxo).

O EIA falta á verdade ó afirmar que “*no existen zonas dotadas de mobiliario urbano y equipamiento de ocio y recreo*”, porque no propio T.M. de Dodro e nas inmediacións da “Zona 2 de actuación”(a 1,1 km de distancia por pistas e estrada)

existe un área recreativa, ademáis doutra en Padrón.

- Nos labores de “*Despeje y desbroce*” proxectadas, a única preocupación aparente dos redactores do plan é que o “*conjunto de labores de desbroce y despeje del terreno*” non afecte “*a los ejemplares forestales presentes en el ámbito de estudio*”, pero IÑORA A IMPORTANCIA ECOLÓXICA TRASCENDENTAL DA VEXETACIÓN NON FORESTAL PARA A CONSERVACIÓN DE FORMACIÓN VEXETAISE ESPECIES DE FLORA E FAUNA RARAS OU AMEAZADAS.

- Respecto á “*Senda peatonal*” proxectada:

a. As súas características constructivas nos terreos pertencentes ó deslinde do Dominio Público Marítimo Terrestre (DPMT), é decir, na práctica totalidade do seu trazado, serían magníficas para unha beiraría nunha zona urbana, pero resultan INAXEITADAS E DESPROPORCIONADAS para unha senda nun LIC.

- Anchura de 3,04 m.

- Sección de firme de 28 cm de espesor (“*sub-base granular de 10 cm de espesor, solera de hormigón HM-12,5 de 10 cm de espesor, capa de mortero de cemento 1:4 de 4 cm de espesor, solado con pizarra irregular de 4 cm de espesor*”).

- “*Bordillo de granito de 25 x 1 2 cm, con la cara superior serrada y el resto a corte natural*”.

b. “*Se diseñó un recorrido que contara con el mayor atractivo visual posible con su traza lo más próxima posible al río Ulla sin ocupar terrenos pertenecientes al D.P.M.T. y paralela por tanto a sus márgenes*”, con una “*cota mínima de rasante a 4 m respecto del nivel del mar*

(*nivel máximo de pleamar registrado en el ámbito de estudio*)” a costa de:

- * Un maior impacto sobre as riveiras e a chaira de asolagamento, con afeccións agravadas sobre a flora e fauna.
- * Un maior custe de mantemento posterior, porque será inevitablemente deteriorada polas inundacións recurrentes na zona, cando as enxertas do Ulla e os seus afluentes neste espazo natural coinciden coas pleamaras.

A ÚNICA ALTERNATIVA ECOLÓGICA E ECONOMICAMENTE SENSATA (máxime nun proxecto da Dirección General de Sostenibilidad de la Costa y del Mar, adscrita ó Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino) sería PIONIZAR como camiños de terras, as pistas da concentración parcelaria máis próximas ó cauce nas zonas de actuación, pistas que, praticamente, carecen de utilidade agrícola (como reconece o propio

O proxecto non é de “ACTUACIONES AMBIENTALES” nun LIC, e o emprego destes termos no seu título e contido, é un engano ós cidadáns que bordea a falsidade en documento público.

proxecto “...*Sus fincas en otro tiempo se vieron sometidas a un aprovechamiento agrícola y ganadero, pero en la actualidad, en su gran mayoría se encuentran prácticamente abandonadas*”).

Como consta nas respuestas recibidas durante o trámite de consulta sobre

decisión de evaluación de impacto ambiental, estas observacións xa foron realizadas pola SGHN e foron absolutamente iñoradas pola Demarcación de Costas de Galicia, que tamén desprezou as observacións e recomendaciós moi similares realizadas pola Dirección Xeral de Conservación da Naturaleza (Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible, Xunta de Galicia) no seu informe do 15-01-2008: “*Los mayores impactos del proyecto se derivarán de: 1) Apertura de accesos ahora inexistentes o no adecuados para el tránsito de vehículo a motor y los correspondientes aparcamientos. 2) Construcción de pasarelas o sendas de nueva creación, que discurrirán por zonas ahora inaccesibles o de difícil acceso, no siendo conveniente, desde el punto de vista medioambiental, el acceso de personas a estas zonas. 3) La total modificación del terreno natural en las zonas previstas para la ubicación de aparcamientos, zonas de esparcimiento y, muy especialmente, la playa fluvial proyectadas, cuya construcción es desaconsejable desde el punto de vista medioambiental y de conservación del espacio natural protegido. 4) Construcción del pantalán y de sus accesos, desaconsejable también desde el punto de vista medioambiental. Por ello, debe minimizarse la posibilidad de acceso con vehículos a motor a la zona en cuestión; debe evitarse el acceso incontrolado de visitantes a las zonas de marisma, favorecido por la construcción de las pasarelas proyectadas y, en general, debe evitarse la molestia a las distintas especies de aves presentes en la zona...*”

“...considerando la exclusión del mismo de los elementos arriba indicados y un replanteo de las sendas proyectadas, de tal forma que

no supongan la ocupación de nuevos terrenos y discurran por infraestructuras ya existentes.”

- A construción da “*Playa fluvial y zona de ocio, recreo y deportiva*” proxectada sería ecoloxicamente moi prexudicial, socialmente innecesaria e economicamente inxustificada, tendo en conta que:

a. Emplazaríase na súa totalidade sobre un hábitat prioritario para a conservación da esribenta das canaveiras iberooccidental, *Emberiza*

Rianxo) e ó menos a duas piscinas públicas: en Pontecesures e Catoira (véxanse fotografías do SIGPAC).

- Coa creación dunha praia fluvial na zona, o proxecto cae na imprudencia para a seguridade das persoas ó promover:

a. Que menores e adultos camiñen descalzos nun hábitat con presencia de víbora galega *Vipera seoanei*, aumentando absurdamente o risco de trabadas accidentais. Aínda só

Praia fluvial en Valga (marxe esquerda río Ulla). Construída pola Demarcación de Costas en Galicia. Foto: Serafín González Prieto

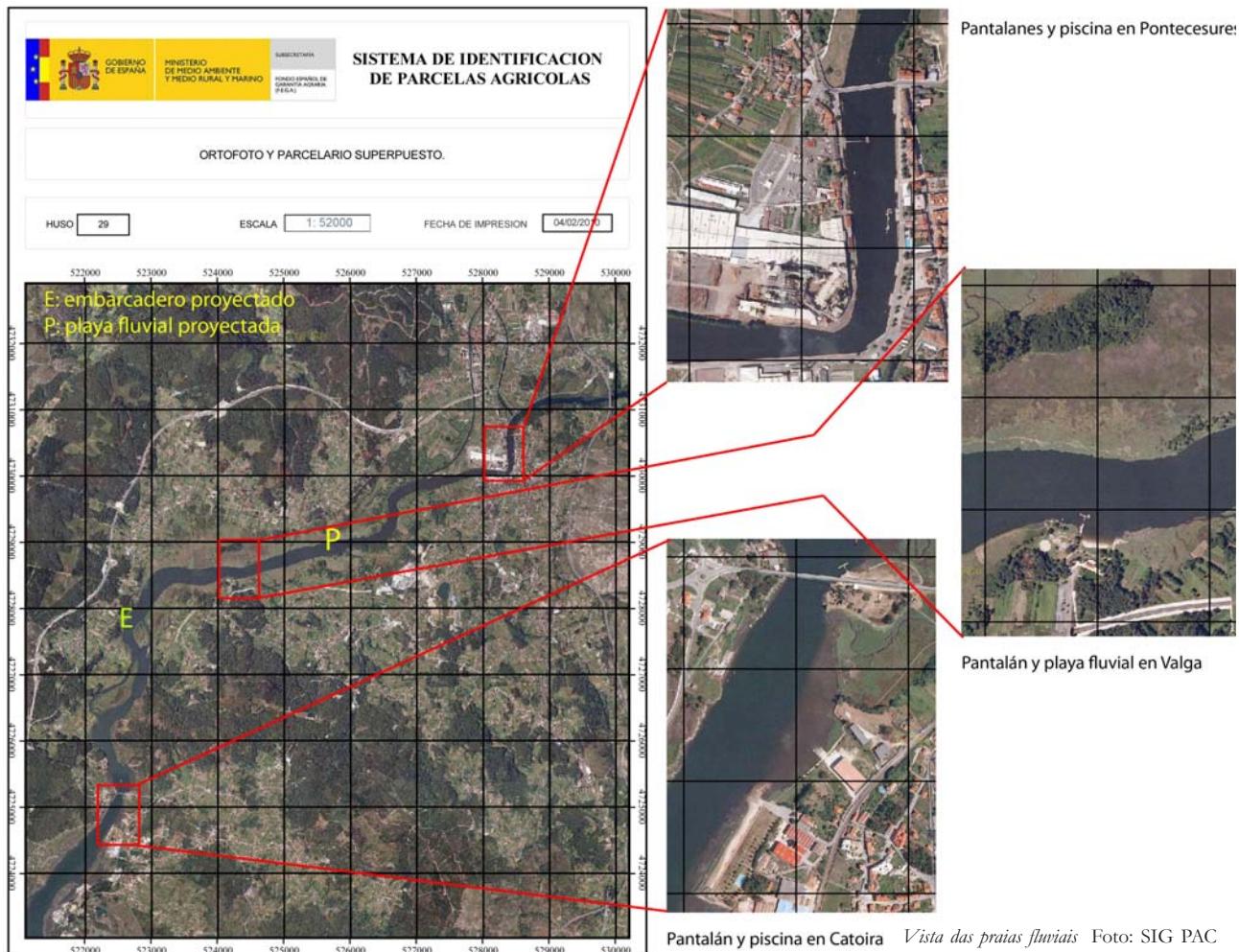
schoeniclus lusitanica, ave catalogada como en perigo de extinción tanto no libro Rojo de las Aves de España como no Catálogo Galego de Especies Ameazadas.

b. Degradaría irreversiblemente o lugar no que se realizou a carta observación homologada para España de avetoro lentiginoso *Botaurus lentiginosus* (González et al. 2008).

c. A praia fluvial similar construída na marxe esquerda do Ulla (Concello de Valga) ten un uso mínimo ou nulo, seguramente pola proximidade ás praias mariñas da ría de Arousa (por ex. 12 km ás de

porque o propio inventario de fauna do EIA sinala a súa presenza, este risco deberá ser coñecido polos redactores do proxecto.

b. O baño nun treito de río con fortes cambios de nivel e caudal provocadas polo encoro hidroeléctrico de Portodemouros situado augas arriba. A advertencia deste risco faise constar nun cartel (“Atención. Salto hidráulico. Variaciones de nivel y cota”) situado na praia fluvial construída hai uns anos pola mesma Demarcación de Costas na marxe esquerda do río (Concello de Valga; ver

fotografía da páxina esquerda).

- No referente ó “Observatorio para aves”, aínda que sobre o papel se seguiron criterios lóxicos para o emprazamento (“*sitio elegido por su idoneidad para su ubicación*”) e diseño (“*será colocado tras una pantalla de vegetación con la que se revegetará la entrada, la cual permita ocultar a los usuarios en el momento de acceso a dicho edificio... se elevará 2 m sobre el terreno para conseguir una mayor visibilidad*”), na realidade non é así:

- a. As árbores existentes en leiras particulares a ambas beiras da pista reducen o ángulo de visión únicamente ó que permite o espacio aberto pola propia pista.
- b. De nada servirá “*la pantalla de vegetación con la que se revegetará la entrada*” para “*ocultar a los usuarios*” xa que entre eles e “*las aves que se sitúen a tiro de*

prismáticos” plantexase a construcción da senda peonil e a instalación dunha mesa interpretativa. Ademáis, 400 m augas arriba do observatorio, preténdese construir un amarradeiro e calisquer coñecedor da zona sabe que o trasego de embarcaciones deportivas pouco respetuosas, é unha das principais molestias ás aves acuáticas nesa zona. Como consta nas respuestas recibidas durante o trámite de consulta sobre decisión de avaliación de impacto ambiental, estas observacións foron realizadas pola SGHN e coinciden sensiblemente coas realizadas por SEO/BirdLife e co indicado pola Dirección Xeral de Conservación da Naturaleza (Consellería de Medio Ambiente e Desenvolvemento Sostible, Xunta de Galicia) no seu informe do 15-01-2008: “*la*

ubicación prevista para el observatorio de aves no parece ser la más adecuada, en base a los planos suministrados”.

Posto que todas estas observacións foron ignoradas pola Demarcación de Costas de Galicia, ¿pensan acaso os seus responsables que saben máis de aves cas asociacións con máis longa traxectoria no estudo, conservación e divulgación das aves en Galicia e en España, que xuntas acumulan case un século de experiencia?

- A reproducción da Escribenta das canaveiras iberooccidental (*Emberiza schoeniclus lusitanica*) na zona, denominada unhas veces carriais do Ulla e outras Brañas de Dodro ou de Laíño, é ben coñecida e está recollida nas principais publicacións ornitológicas, sobre aves niñificantes en xeral e sobre esta

especie en particular, dos últimos 15 años (S.G.H.N., 1995; Purroy, 1997; Martí y Del Moral, 2003; Atienza, 2006, así como outros informes).

Tras analizar a documentación recibida para o trámite de consulta sobre decisión de avaliación de impacto ambiental, a Sección de Ornitoloxía da SGHN concluiu que o proxecto afectaría grave e irreversiblemente á Escribenta das canaveiras iberooccidental, *Emberiza schoeniclus lusitanica*, ave catalogada como en perigo de extinción tanto no libro bermello das aves de España como no Catálogo Galego de Especies Ameazadas, nas dúas zona de actuación: A Zona 1 entre los puntos referenciados nos planos como “0+300” y “0+800” (puntualmente tamén entre “0+900” e “1+100”).

b. A Zona 2 de forma continua entre os puntos referenciados nos planos como “0+300” e “1+500” e de modo discontinuo entre este último e “2+100”.

As afeccións serían tanto pola destrucción física irreversible dun hábitat de niñificación e invernada moi favorable (e escaso a nivel galego e peninsular), como polo incremento de tránsito e presencia humana na zona debido ás intervencións previstas (...La creación de este tipo de actuaciones al aire libre, permite crear una red de sendas que posibilita el acceso hasta zonas de un gran atractivo visual a las que era materialmente imposible acceder hasta agora).

Advertidos deste impacto polas respuestas de SGHN, SEO/BirdLife e Verdegaia durante o trámite de consulta sobre decisión de avaliación de impacto ambiental, para o EIA os promotores do proxecto consideraron “necessaria

*la elaboración de un estudio de fauna, basándose principalmente en dos especies de aves, el escribano palustre (*Emberiza schoeniclus*) y el carricerín cejudo (*Acrocephalus paludicola*)* que encargaron en 2009 á Consultora Medioambiental BIOSFERA, S.L., a cal concluiu que “durante

*escucha se diseñaron específicamente para constatar la presencia de poblaciones reproductoras de escribano palustre (*Emberiza schoeniclus*)... siguiendo las recomendaciones metodológicas establecidas en el primer censo nacional de escribano palustre (Atienza, 2005)*” pois para este

Vista das brañas no inverno Foto: Serafín González Prieto

el seguimiento de dichas especies en un ciclo biológico, se ha determinado que la presencia del escribano palustre como del carricerín cejudo es prácticamente nula.”

Respecto ó estudo da Consultora Medioambiental BIOSFERA, S.L. e acordo coa información facilitada para o presente trámite de información pública do EIA cabe resaltar que:

* Non consta que os seus redactores tiveran experiencia previa nen coa zona nen coas especies consideradas.

* FALTA Á VERDADE ó afirmar que se realizou “el seguimiento de dichas especies en un ciclo biológico” posto que o traballo de campo realizouse en menos de 5 meses obviando periodos clave na bioloxía da especie xa que só se adicaron 7 xornadas a prospeccións ornitolóxicas “entre el 18 de junio y el 11 de noviembre”.

* FALTA Á VERDADE ó afirmar que as “estaciones de

primeiro censo nacional, as datas “fueron entre el 20 de abril y el 5 de junio, aunque se recomendó llevarlas a cabo en el mes de mayo” (ATIENZA, 2006). É decir, a época das mostraxes realizadas pola consultora (18 de san xoán ó 11 de santos) é pouco axeitada acordo cos principais expertos nacionais e internacionais na especie.

* Polo exposto no punto anterior, non extraña que a incapacidade dos autores para detectar a especie nas xunqueiras do Ulla durante a tempada de cría de 2009 contraste sobremaneira cos resultados obtidos polo mellor coñecedor da subespecie en España, que en 2009 censou na zona 10 parellas reproductoras que representan arredor do 3% da poboación mundial (MARTÍNEZ SABARÍS, 2009). Este autor, ademáis, anelou na zona 3 *Emberiza schoeniclus lusitanica* o 25-07-2009, como consta na base de datos da

Oficina de Especies Migratorias (Ministerio de Medio Ambiente, y Medio Rural y Marino).

* Non sorprende que foran incapaces de detectar a presencia da folosa acuática (*Acrocephalus paludicola*) pois, de xeito absurdo e arbitrario, os redactores complicaron enormemente a dificultade intrínseca das prospeccións da especie (o passeriforme migratorio máis raro en Europa) ó realizar tan só 3 visitas dentro do período no que se concentra o 85% dos rexistros da especie en España (do 11 de agosto ó 29 de setiembre (ATIENZA et al., 2001). Ademais, non recorrieron ó anelamento, que proporcionou o 62% das citas da especie en España entre 1965 y 1998 (ATIENZA et al., 2001). Na base de datos da Oficina de Especies Migratorias (MINISTERIO DE MEDIO AMBIENTE, Y MEDIO RURAL Y MARINO) rexistra unha folosa acuática anelada nas xunqueiras do Ulla o 15-08-2009 por Emilio Martínez Sabarís.

- O SEU RIGOR É MÁIS CA CUESTIONABLE, pois cita algunha especies de P R E S E N C I A SIMPLEMENTE IMPOSIBLE (limpafontes alpino *Mesotriton alpestris*) e sinala como migrantes a especies que ocupan regularmente a zona non só durante os pasos migratorios, senón tamén en invernada (p. ex. a aguia peixeira *Pandion haliaetus*). Ademais, na taboa resume da páxina 38 do EIA resulta sorprendente que confundan pombas domésticas con pombas bravías *Columba livia*, que atribuan a *Larus cachinnans* en lugar de *Larus michahellis* as gaivotas patimarelas que observaron, que na zona onde detectan máis

merlos acuáticos *Cinclus cinclus* (34 aves) rexistren menos folosas dos xuncos (*Acrocephalus schoenobaenus*) (22 aves), ou que non detecten ningún exemplar da tartaraña das xunqueiras *Circus aeruginosus*, de presencia regular en ambos pasos e invernada, ou que foran incapaces de detectar nen unha sóa das abondosas zurrascas *Rallus aquaticus*.

Conclusións

- O proxecto non responde a unha demanda social nem municipal. O informe técnico do Concello de Dodro (remitido o 14-05-2007) indica “*Las actuaciones proyectadas no se encuentran previstas en el planeamiento vigente en el Ayuntamiento de Dodro*”.
- O proxecto falta á verdade ó afirmar que:

a. Tratase de “*actuaciones ambientales*”, pois non consigna nen un céntimo de euro á resolución dos problemas ambientais reais do lugar de

interés comunitario ES1140001 “Sistema fluvial Ulla-Deza”, no que se realizaría íntegramente, e toda a inversión prevista destinariase a urbanizar/axardinar a ribeira fluvial dentro do dominio público marítimo-terrestre dunha zona de esteiro.

b. “*Los aficionados a los deportes náuticos no disponen en las proximidades de ningún embarcadero*” e que “*no existen zonas dotadas de mobiliario urbano y equipamiento de ocio y recreo*”.

- O apartado faunístico do EIA do proxecto realizouse cunha metodoloxía incorrecta e é incompleto, sesgado e manifestamente erróneo para diversas especies de vertebrados.
- O proxecto afectaría de xeito grave e irreversible á escribenta das canaveiras Iberooccidental, *Emberiza schoeniclus lusitanica*, ave catalogada en Perigo de Extinción no Libro Bermello das Aves de España e no Catálogo Galego de Especies Ameazadas.

SGHN

REFERENCIAS CITADAS

- Atienza, J.C., Pinilla, J., Justribó, J.H.** (2001). Migration and conservation of the aquatic warbler *Acrocephalus paludicola* in Spain. Ardeola 48, 197-2008.
- Atienza, J. C.** 2006. El escribano palustre en España. I Censo Nacional (2005). SEO/BirdLife. Madrid.
- González, S., Couto, A., Freán, M., Álvarez, I.** (2008). Avetoro lentiginoso *Botaurus stellaris*. En: Observaciones de aves raras en España, 2006. Comité de Rarezas de la SEO. Ardeola 55 (2): 266.
- Martí, R., Del Moral, J.C.** (Editores) (2003). *Atlas de las Aves Reproductoras de España*. Dirección General de Conservación de la Naturaleza - Sociedad Española de Ornitología. Madrid.
- Martínez Sabarís, E.** (2009). A escribenta das canaveiras (*Emberiza schoeniclus lusitanicus*): Identificación, bioloxía e importancia dos carrizais do Ulla (Dodro, A Coruña) para a especie. Conferencia en “Jornada sobre a Escribenta das canaveiras *Emberiza schoeniclus lusitanicus*. Conservación e Xestión”. Pazo de Lestrove (Dodro, A Coruña), 28 de noviembre de 2009. Sociedade Galega de Ornitoloxía.
- Purroy, F.J.** (Coord.) (1997). *Atlas de las Aves de España (1975-1995)*. SEO/BirdLife. Lynx Ediciones, Barcelona.
- S.G.H.N.** (1995). *Atlas de Vertebrados de Galicia. Tomo II. Aves*. Ed. Consello da Cultura Galega. Santiago de Compostela.

A principios deste ano, o GTLI e a SGHN acordaron intercambiar as súas bases de datos sobre a Familia Lucanidae en Galicia, co obxeto de ampliar o número de rexistros destas especies. Dentro desta colaboración en pro desta Familia de coleópteros, participaremos no envío de mostras biolóxicas.

En Galicia hai cinco especies de Lucanidae (Coleoptera): *Dorcus parallelepipedus* L., *Lucanus cervus* L., *Platycerus spinifer* Schaufuss, *Pseudolucanus barbarossa* Fabricius y *Sinodendron cylindricum* L. ([www.aegaweb./inventario](http://www.aegaweb/inventario)). Alomenos dúas delas, *D. parallelepipedus* y *L. cervus*, están presentes nas catro provincias galegas (Fig. 1; Tabla 1), namentres que *P. spinifer* está presente en menos de 15 cuadrículas de 10 x 10 km (GTLI, datos non publicados) e para *P. barbarossa* e *S. cylindricum* só existen unhas poucas citas (López Vaamonde et al., 1993; GTLI, 2003, 2006).

No caso de *P. barbarossa*, de afinidades mediterráneas (GTLI, 2003) e de *S. cylindricum*, moi xunguido ós faiais (GTLI, 2006), non é esperable unha grande amplitude na súa distribución galega. Pero para as restantes especies de Lucanidae, é moi probable que esta situación reflicte simplemente a falla de prospeccións, máis ca unha escaseza real.

O “Grupo de Trabajo sobre Lucanidae Ibéricos (GTLI)” da Sociedad Entomológica Aragonesa (SEA) solicita a axuda dos entomólogos e naturalistas galegos para obter unha visión más precisa da distribución dos Lucanidae en Galicia. O GTLI agradecería o envío de citas recentes ou antigas de calquer Lucanidae observado en territorio galego, procedentes de observacións de campo, de

coleccións privadas ou da revisión de coleccións públicas, así como de bibliografía recente ou antiga con citas de Lucanidae en territorio galego. Se as citas teñen alto interese entomolóxico, o GTLI anima por supuesto á súa publicación por parte dos autores.

Do mesmo xeito, o GTLI solicita a axuda dos entomólogos e naturalistas galegos na recollida de material xenético de *L. cervus*. Basta con recoller tres patas de calquer exemplar que se atope morto e metelas en alcohol 95%. Pódese solicitar un protocolo de recollida escribiendo unha mensaxe ó enderezo de contacto do GTLI.

Gracias anticipadas pola vosa axuda.

Referencias

- GTLI 2003.** Distribución de *Pseudolucanus barbarossa* (Fabricius 1801) (Coleoptera, Lucanidae) en la Península Ibérica. *Bol. S.E.A.* 32: 257-266.
- GTLI 2006.** *Sinodendron cylindricum* (Linnaeus, 1758) (Coleoptera, Lucanidae) en la península Ibérica: distribución y datos biológicos. *Bol. S.E.A.* 38: 383-389.
- López Vaamonde, C.; Pino Pérez, J. J.; Devesa Regueiro, S. & Martínez Fernández, A.** 1993. *Sinodendron cylindricum* (Linneo, 1758) y *Pseudolucanus barbarossa* (Fabricius, 1801) en Galicia (Coleoptera: Lucanidae). *Boln. Asoc. esp. Ent.* 17: 349-350.

Lucanus cervus

Pseudolucanus barbarossa

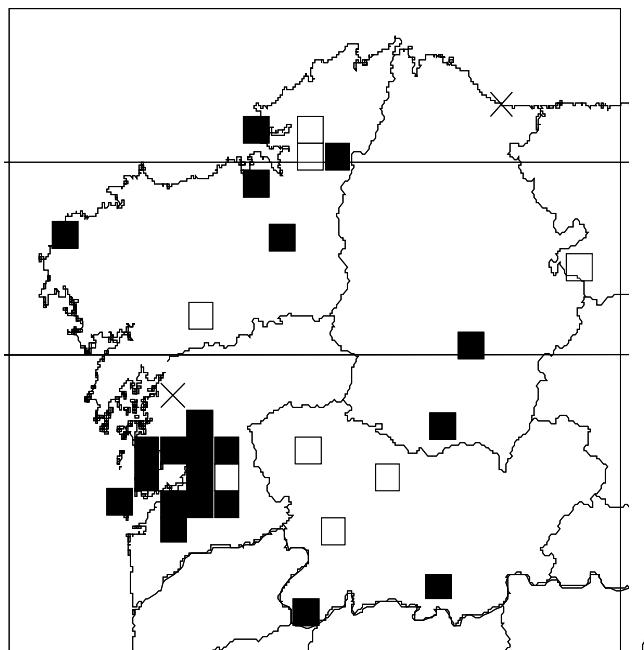

Platycerus spinifer

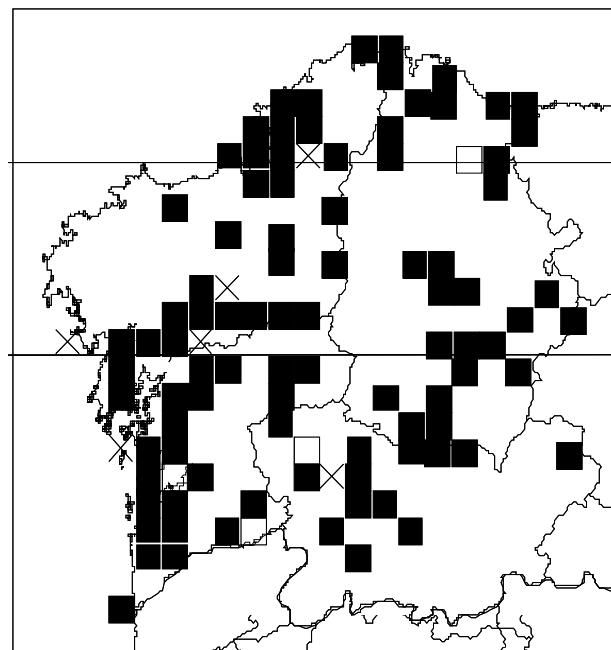
Fotos: Xosé Lois Rey Muñiz

	Dorcus parallelepipedus		Lucanus cervus	
Provincia	Localidades	Cuadrículas	Localidades	Cuadrículas
A Coruña	7	7	80	34
Lugo	5	4	43	31
Ourense	6	5	13	13
Pontevedra	17	14	46	24
Total	35	31	182	102

Taboa 1. Número de localidades e cuadrículas de 10 x 10 km ocupadas por *Dorcus parallelepipedus* e *Lucanus cervus* en Galicia (datos disponibles polo GTLI a xaneiro de 2010).

Mapa de *Dorcus parallelepipedus*

Mapa de *Lucanus cervus*

Endereço: **Marcos Méndez**, Área de Biodiversidad y Conservación, Universidad Rey Juan Carlos, c./ Tulipán s/n., 28933 Móstoles (Madrid).

Tfno: 91-4888249, correo electrónico: marcos.mendez@urjc.es

Páxina web: <http://entomologia.rediris.es/gtli>

Este proxecto de colaboración entre o GTLI e a SGHN vai permitir incrementar a información dispoñible destas especies en Galicia, por este motivo, animámosen a colaborar no proxecto enviado as mostras que atopes e no caso dos datos, envianos unha copia dos mesmos á Sección de Entomoloxía da SGHN ou remítenos os datos directamente e nós farémoslos chegar á GTLI.

A Familia Lucanidae forma parte do proxecto do Atlas de Insectos de Galicia, que con máis retraso do debido, esperamos que finalmente poida ver a luz este ano e xa foi obxecto de dous avances, en 1991 co Voceiro de Divulgación nº 6 e en 1995 no Paspallás nº 16, no que se recollían parte das citas coñecidas nese momento polo autor.

Sección de Entomoloxía da SGHN

A historia que vos vou relatar non é un conto de ciencia ficción, nin unha novela. É unha realidade, unha esperpética realidade, que me aconteceu a miñ en primeira persoa recentemente, que quero relatar aquí, para que tomedes nota e non vola esquezades o ano que ven.

Potro “Buxato” de seis meses de idade, no Acibal o 10/11/09, comido polos lobos Foto: Santiago Bas López

Dende hai un ano teño varias “bestas”(poni galego de monte),eses cabalos bravos, que alegran e dan vida aos nosos montes, colaborando tamén a manter a súa biodiversidade, gracias a eles hai máis insectos, paxaros, coellos, lobos, etc.

Ata hai poucos días tiña en varias greas catro eguas, tres potros de dous anos, unha de un, e tres de varios meses (naceran catro, pero a finais de abril o lobo matounos un).

Neste mes de novembro déronnos moito trabalho, pois unha e outras, en varias ocasións, baixaron ás aldeas, ás veigas, e había que devolverlas ó monte. Nunha dasas ocasións a égoa vella baixou (acompañada dunha potra de dous anos e un potro de seis meses) e romperon unhas viñas. Pecháronas, pasaron día e medio cerradas, no baixo dunha vella casaña, cheo

de trastos, sen luz natural, sen herba nin auga. Ó recollellas, a vella caeu de puro cansancio e estrés, e xa non se ergueu. Metímola así no remolque e así chegou á campa onde a ceibamos (polas viñas paguei 200 euros). Media hora despois parecía recuperada, estaba alegre e tornamos tranquilos á casa.

Ó día seguinte a vella morreu; facíase de noite e non podímos separar o potriño pequeno. Cando volví ó día seguinte, o potriño estaba devorado polos lobos, só quedaba o esqueleto e a cabeza; da nai comerón parte dunha pata traseira. A potra de dous anos liscara e non a atopamos.

Chamei á Garda Civil, para dar parte e solicitar unha dasas axudas, que da a Xunta de Galicia. Remitíronme ó SEPRONA e estes á delegación de Medio Ambiente pois ao

SEPRONA xa non lle compete. O día seguinte á primeira hora estaba chamando a Medio Ambiente.

Conseguín falar con eles o mesmo día mentres ía de viaxe a Granada, a un congreso. Pedíronme a localización exacta dos restos e algún dato máis. Volveron chamarme áinda catro veces máis ao longo de varios días (entre o 11 e o 18 de novembro), para concretar a información, que precisaban para o seu informe.

Entre tanto, a patrulla do SEPRONA enterouse do asunto. Falaron en tono ameazador co presidente da nosa asociación cabalar e despois, telefonicamente, conmigo, cando eu xa estaba de volta de Granada.

Afirmaron que o informe de Medio Ambiente era negativo(!), que non os mataron

os lobos(!), que si eu sabía máis que os técnicos..., entonces o técnico era eu(!), entonces, para rematala preguntoume: como se chamaba?

-Quén?

-O lobo.

Tamén tiven que oír varias "perlas cultivadas" máis. Pararon o carro cando lles dixen, que eu non era ningún técnico, que me doctorei en bioloxía e que levo tres anos facendo un seguimento aos lobos no sul da provincia de Pontevedra.

Contraatacou decíndome que, por lei, tiña que contratar e pagar un transporte especializado, para retirar os restos do monte. Non sería o primeiro, coñezo varios casos, que por solicitaren a axuda tiveron que pagar o tranporte e despois recibir a negación de dita axuda (dito sexa de paso, axuda que raras veces conceden).

Botei as contas:

-200 euros polas viñas.

-100 euros : o valor de mercado (nos curros) do potro morto.

- X euros (?) polo transporte, calculo que non baixaría de 100 euros en calquer caso.

-Perdas (total): un mínimo de 400 euros

-Beneficios: A día de hoxe (5/3/2010) recibín contestación da Consellería de Medio Rural, consistente nun requerimento de subsanación de defectos de documentación. Reclamándome un documento.

Documento reclamado. Copia das follas do libro da explotación gandeira en que aparezan os animais afectados, así como as datas de alta e baixa destes na explotación. Todos sabemos o que é unha explotación gandeira, algo incompatible ca liberdade que gozan os ponis de monte.

Fun ó diccionario e resulta que,

Pegada de lobo Foto: Santiago Bas López

gando significa literalmente: conxunto de bestas mansas que pacen e andan xuntas. As nosas non son mansas, son bravas, sun os únicos cabalos bravos que quedan no mundo.

O resultado é que as bestas salvaxes, os cabalos realmente de monte, os ponis galegos bravos, que dan de comer aos lobos (un 80-90% da súa dieta), quedan fóra da cobertura da Xunta por non estaren en explotacións gandeiras, senón no monte. Sería a primeira vez que pagan por un "miserable potro marxinado deses que tanto molestan"...Sen comentarios.

Tomei entones a decisión de ir á delegación da Xunta en Pontevedra, para informarme de dita lei relativa ó transporte.

Dixéronme claramente, que segue vixente ao 100% a normativa das "vacas tolas". No monte non pode quedar ningunha carroña, ningunha prea en toda Europa, nin un miligramo.

Está claro:

Nesta "civilización" europea non hai lugar para os lobos, nin para boitres nin para osos, moito menos para cabalos de monte que, por certo, son os

únicos cabalos realmente salvaxes que quedan neste planeta (os demais son cimarróns).

A estos cabalos índa lles agardan tempos peores, pois para este ano, a mal chamada Consellería de Medio Rural pretende imponernos unha nova normativa consistente en que temos que por un microchip a cada cabalo ou potro, pagando do noso peto 15 euros polo microchip más 25 polo traballo. Ás perdas habituais haberá que engadir eses 40 euros, máis outros tantos das campañas de saneamento que virán detrás do microchip e unha morea de trámites burocráticos para todos os besteiros e asociacións cabalares.

En poucas palabras: qué beneficio van deixar estes cabalos cujos potros se malvenden?

Dito de outra maneira: se querían cargarse o equino extensivo (hai unhas 24.000 cabezas por toda Galicia) e a tradición dos curros, mellor non o poden facer. Por avariciosos van asfixiar a galiña dos ovos de ouro.

Santiago Bas López
sbas@edu.xunta.es

Aínda que a publicación do primeiro Atlas de Vertebrados de Galicia realizouse no ano 1991, a recollida de datos rematou nos anos 1985-1986. Durante este período e o inicio do AVG-II no ano 2005, adicado exclusivamente ós anfibios e réptiles, seguironse a recoller diversos datos sobre os anfibios e réptiles galegos que quedaron rexistrados nos cadernos de campos de varios naturalistas. Este tipo de información sempre é moi valiosa, xa que é un rexistro notarial que aporta información de grande interese.

Preséntanse nestas páxinas os rexistros de réptiles recollidos entre ambolosdous atlas.

Orde	Familia	Especie	Data	UTM10X10	Concello	Provincia	Colaborador
Chelonii	Bataguridae	Mauremys leprosa	25/05/2003	29TNG55	As Neves	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Chelonii	Bataguridae	Mauremys leprosa	25/05/2003	29TNG55	As Neves	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Chelonii	Emydidae	Emys orbicularis	03/04/1999	29TNG36	O Porriño	Pontevedra	Xabier Prieto Espiñeira
Chelonii	Emydidae	Trachemys scripta	29/07/2002	29TNH59	Betanzos	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	12/10/1990	29TNJ84	Cedeira	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	17/04/1992	29TPG69	Barco de Valdeorras	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	01/05/1992	29TPH40	Quiroga	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	29/05/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	29/05/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	06/06/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	13/06/2004	29TPJ23	Cervo	Lugo	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	04/07/2004	29TPH03	Taboada	Lugo	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Anguidae	Anguis fragilis	04/07/2004	29TPH03	Taboada	Lugo	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Anguiidae	Anguis fragilis	20/05/2001	29TNH58	A Lama	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Anguiidae	Anguis fragilis	04/08/2002	29TPJ30	A Pastoriza	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Anguiidae	Anguis fragilis	27/04/2003	29TNH61	Lalin	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Anguiidae	Anguis fragilis	13/06/2004	29TPJ23	Cervo	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Colubridae	Coronella austriaca	28/07/1997	29TNH79	Monfero	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Colubridae	Coronella austriaca	31/07/1998	29TPG78	A Veiga	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Coronella austriaca	14/07/2001	29TNJ51	Ferrol	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Colubridae	Coronella austriaca	27/07/2003	29TPH74	Cervantes	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Coronella girondica	29/03/1997	29TMH93	Carnota	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Coronella girondica	06/05/1998	29TPH54	Cervantes	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Coronella girondica	06/02/2004	29TPH77	Negueira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	13/06/1999	29TPH67	Negueira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	16/06/2002	29TPG08	Esgos	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	17/09/2002	29TPG09	Esgos	Ourense	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	08/06/2003	29TNH40	Cerdeiro	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	08/06/2003	29TNG39	Pontevedra	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	08/06/2003	29TNG39	Pontevedra	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	07/06/2004	29TMH22	Rianxo	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Malpolon monspessulanus	08/06/2004	29TMH22	Rianxo	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Natrix maura	27/03/1994	29TNJ62	Valdoviño	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Colubridae	Natrix maura	29/03/1997	29TMH93	Carnota	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Natrix maura	16/05/1998	29TPG69	Petín	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Natrix maura	15/04/1999	29TPH67	Negueira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Natrix maura	04/06/1999	29TPH56	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Natrix maura	13/06/1999	29TPH56	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Natrix maura	02/10/2000	29TPH68	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Natrix maura	02/02/2003	29TNH22	Catoira	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Colubridae	Natrix maura	30/05/2004	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	23/06/1991	29TNJ70	A Capela	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	18/04/1992	29TPH60	Rubiá	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	15/03/1997	29TPH74	Cervantes	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	13/06/1999	29TPH56	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	28/06/1999	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	10/10/1999	29TNH68	Abegondo	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	23/06/2002	29TNG48	Fornelos de Montes	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	08/06/2003	29TPH04	Guntín	Lugo	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Natrix natrix	25/04/2004	29TNG14	A Guarda	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Colubridae	Rhinechis scalaris	17/04/1992	29TPG79	Valdeorras	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Rhinechis scalaris	25/07/1997	29TNG99	A Peroxa	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Colubridae	Rhinechis scalaris	06/05/1999	29TPH77	Negueira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Iberolacerta monticola	05/07/1997	29TPH74	Cervantes	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Iberolacerta monticola	30/05/2004	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Squamata	Lacertidae	Iberolacerta monticola	13/06/2004	29TPJ31	Mondoñedo	Lugo	Moisés Asensi Cabiria

Orde	Familia	Especie	Data	UTM10X10	Concello	Provincia	Colaborador
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	23/07/1988	29TPJ40	A Pontenova	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	18/04/1992	29TPH70	Rubiá	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	22/03/1995	29TNH69	Abegondo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	01/04/1995	29TNH69	Abegondo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	01/03/1997	29TPH54	Becerrá	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	09/03/1997	29TPH18	Cospeito	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	13/04/1997	29TNH69	Abegondo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	29/05/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	13/06/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	02/05/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	21/06/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	10/02/2002	29TNG76	Gomesende	Ourense	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	28/03/2004	29TPG13	Oimbra	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	25/04/2004	29TNG14	A Guarda	Pontevedra	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	20/06/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	20/06/2004	29TPH00	Carballido	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	04/07/2004	29TPH03	Taboada	Lugo	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Lacerta schreiberi	04/07/2004	29TPH03	Taboada	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	04/11/1990	29TPJ20	Abadín	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	06/10/1991	29TMH98	Camariñas	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	18/04/1993	29TNH29	Carballo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	18/04/1993	29TNH29	Carballo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	02/02/1995	29TNH59	Sada	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	03/04/1999	29TNG36	O Porriño	Pontevedra	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	03/04/2001	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	03/04/2001	29TPH68	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	03/04/2001	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	16/06/2002	29TPG28	Montederramo	Ourense	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	14/12/2003	29TNG14	A Guarda	Pontevedra	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Podarcis bocagei	17/05/2004	29TMH87	Camariñas	A Coruña	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Podarcis hispanica	29/03/1997	29TMH93	Carnota	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Podarcis hispanica	25/07/1997	29TNG99	A Peroxa	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Podarcis hispanica	03/04/1999	29TNG36	O Porriño	Pontevedra	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	25/07/1997	29TNG99	A Peroxa	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	25/07/1997	29TPH00	Carballido	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	08/03/1998	29TPG29	Monforte de Lemos	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	17/07/1999	29TPH01	O Saviñao	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	18/08/2002	29TNG73	Lobios	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	09/03/2003	29TMH93	Carnota	A Coruña	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Psammodromus algirus	09/03/2003	29TMH93	Muros	A Coruña	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	01/05/1986	29TNH22	Vilagarcía de Arousa	Pontevedra	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	01/06/1990	29TNJ84	Cedeira	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	01/04/1995	29TPG07	Allariz	Ourense	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	20/05/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	13/06/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	08/06/2003	29TNH83	Antas de Ulla	Lugo	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	08/06/2003	29TNH83	Antas de Ulla	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	08/02/2004	29TNH08	Ponteceso	A Coruña	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	15/08/2004	29TNH10	O Grove	Pontevedra	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	15/08/2004	29TNG19	O Grove	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Lacertidae	Timon lepidus	26/09/2004	29TPG29	A Teixeira	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	17/07/1988	29TNJ82	Moeche	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	23/07/1988	29TPJ40	A Pontenova	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	18/04/1992	29TPH60	Rubiá	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	17/04/1993	29TPH27	Castro de Rei	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	06/06/2000	29TPH56	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	17/04/2003	29TMH93	Carnota	A Coruña	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Scindidae	Chalcides striatus	11/05/2003	29TMH88	Camariñas	A Coruña	Moisés Asensi Cabirta
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	04/08/1991	29TPH29	Abadín	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	09/05/1993	29TMH93	Muros	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	21/09/1997	29TPJ11	Muras	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	12/05/1998	29TNH59	Sada	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	19/04/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	02/05/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	04/06/2000	29TNG59	Avión	Ourense	Calros Rodríguez Silvar
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	16/06/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	18/04/2002	29TNH16	Santa Comba	A Coruña	Gonzalo Mucientes Sandoval
Squamata	Viperidae	Vipera seoanei	17/08/2003	29TNH42	A Estrada	Pontevedra	Moisés Asensi Cabirta

**Calros Rodríguez Silvar, Xabier Prieto Espiñeira, Alejandro Ocampo Lorenzo,
Gonzalo Mucientes Sandoval, Moisés Asensi Cabirta, Xosé Lois Rey Muñiz
Apdo. de Correos nº 303; 36600 Vilagarcía de Arousa (Pontevedra)**

Trichius zonatus Foto: Xosé Lois Rey Muñiz

Introducción

Tanto en Galicia como na Península Ibérica están citadas dúas especies de *Trichius*, un escarabajo que lembra a unha avespa pola coración negro/marelo dos élitros. Trátase de escaravellos florícolas, non especialmente comúns e que soen detectarse sobre as flores das que se alimenta o adulto.

Situación Taxonómica

O xénero *Trichius* pertence á familia Cetoniidae (Coleoptera) e está representado no Holártico con doce especies, das cales catro habitan Europa (BARAUD 1992). *Trichius zonatus* Germar,

1831 está considerado como unha subespecie de *Trichius rosaceus* Voët, 1769 por BARAUD; outros autores o elevan a rango de especie e así a consideran BAGUENA e MICÓ & GALANTE.

Distribución

Trichius fasciatus está presente dende as Illas Británicas ata o Caucaso; na Península Ibérica os rexistros abranguen o norte da Península Ibérica, dende os Pirineos orientais ata Lugo, onde a cita BAGUENA 1967, sen precisar localidad exacta.

Trichius zonatus presenta unha distribución peninsular

máis ampla: Zona nororiental, norte de Portugal, sistema central e norte do sistema bético. Como *Trichius rosaceus* está presente en toda Europa e Norte de África, excepto Balcanes. BAGUENA o cita en toda Galicia, excepto Lugo, concretando unicamente unha cita en Carballiño (Ourense).

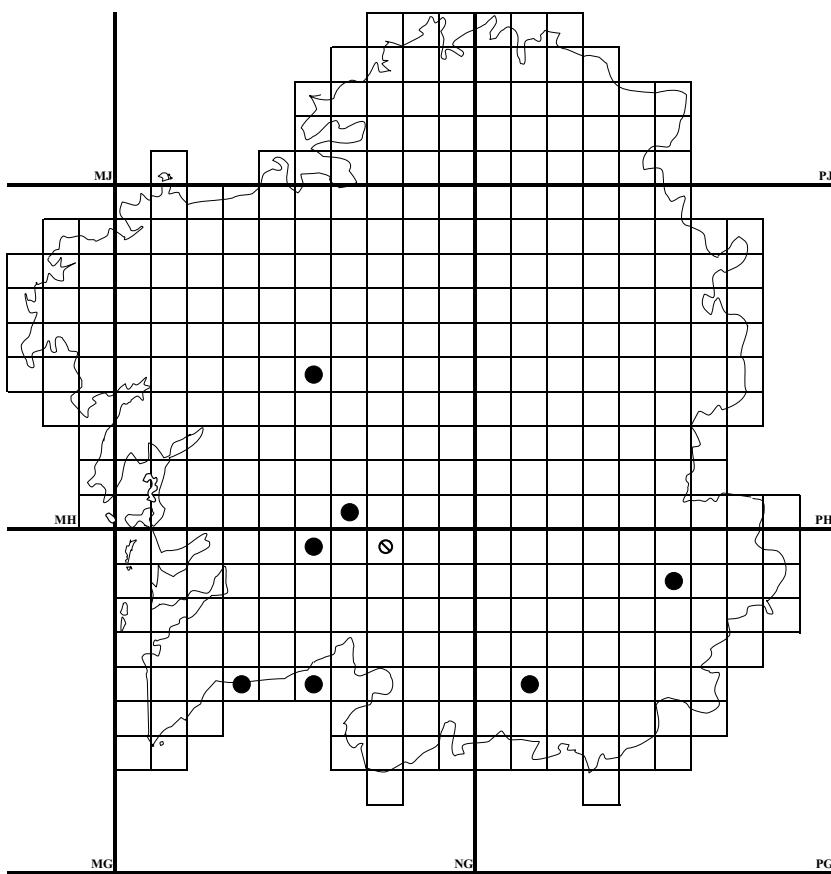
No mapa adxunto pódese comprobar os rexistros coñecidos en Galicia, espallados basicamente pola mitade sur da comunidade galega, e que indican unha presencia mínima do 2,2% do territorio, expresada en cuadrículas UTM de 10x10 km. Non se representa *Trichius*

Trichius fasciatus Foto: Luis Pablo Torrella Allegue

Taboa de Rexistros

Data Rexistro	Concello	Provincia	Altitude	Cuadrícula UTM	Leg.
20/06/1993	Avión	Ourense	644	29TNG59	X.L. Rey
13/07/1993	Avión	Ourense	656	29TNG59	X.L. Rey
23/06/1996	Beariz	Ourense	650	29TNH60	X.L. Rey
28/07/2002	Vila de Cruces	Pontevedra	112	29TNH54	X.L. Rey
25/05/2003	Neves, As	Pontevedra	472	9TNG55	X.L. Rey
01/05/2005	Salvaterra de Miño	Pontevedra	272	9TNG35	X.L. Rey
12/06/2005	Bolo, O	Ourense	481	29TPG58	X.L. Rey
08/07/2007	Trasmiras	Ourense	690	29TPG15	X.L. Rey

Orde: Coleoptera

Familia: Cetoniidae

Especie: *Trichius zonatus* Germar, 1831

○ Rexistro bibliográfico

Cobertura (%) 2,2

Datos non repetidos 8

● Rexistro directo

fasciatus ó non dispôr de rexistros detallados.

Morfoloxía

Trichius fasciatus é algo maior (10-14mm) ca *T. zonatus* (7-11 mm). As manchas elítricas son moi variables e poden levar a confusión na súa identificación, aínda que a franxa basal negra continua nos élitros é bastante constante en *T. fasciatus*. Como carácter taxonómico emprégase a escotadura da arista externa das tibias intermedias (BAGUENA, 1967) e a forma dos parámeros (BARAUD, 1992).

Historia Natural

Os adultos de ambas especies son florícolas. A presencia ó longo do ano é maior en *T. fasciatus*, dende maio a outubro, cun máximo en xullo-agosto, segundo a bibliografía

(MICÓ & GALANTE 2002). *T. zonatus* vai dende maio a agosto, cun máximo en xuño-xullo (MICÓ & GALANTE 2002). Os datos para Galicia desta segunda especie van do 1 de maio ó 28 de xullo, o que se aproxima ó apuntado por MICÓ & GALANTE para o resto da Península Ibérica. Os datos de altitude están comprendidos entre os 27 metros na zona do Baixo Miño, ós 690 metros no interior ourensán.

EN	FB	MZ	AB	MA	XN	XU	AG	ST	OU	SA	NA
Fenología de <i>Trichius zonatus</i> en Galicia											

As larvas son xilofagas, máis específica de faíais no caso de *T. fasciatus* e máis xeralista en *T. zonatus*. A meirande parte dos hábitats onde foi localizada *Trichius zonatus* corresponden a ripisilvas ou zonas próximas a estas. Os adultos de *T. Zonatus* mostran preferencia por umbelíferas e rosáceas (MICÓ

& GALANTE 2002), caprifoliáceas (GALANTE, 1982) e tamén orquídeas (SAHUQUILLO & CORTIZO, 2009).

Ameazas

Non se coñecen problemas de conservación específicos.

Categoría UICN para Galicia: DD (datos insuficientes).

Agradecementos

A Pablo Torrella Allegue pola fotografía de *Trichius fasciatus*.

Bibliografía

BAGUENA CORELLA, L. 1967. Scarabaeoidea de la fauna ibero-balear y pirenaica. CSIC. Madrid. 576 pp.

BARAUD, J. 1992 Coléopteres Scarabaeoidea d'Europe. Faune de France78 Federation Française des Sociétés de Sciences Naturelles. 888 pp.

GALANTE, E. 1982 Contribución al conocimiento de los escarabeidos florícolas de la provincia de Salamanca (Col. Scarabaeoidea). Boln. Asoc. Esp. Ent. 5:151-160

MICÓ, E. & GALANTE, E. 2002. Atlas fotográfico de los escarabeidos florícolas ibero-baleares. Argania Editio. Barcelona. 81 pp.

SAHUQUILLO BALBUENA, E. & CORTIZO AMARO, C. 2009 Las Orquídeas de Galicia y su polinización. Quercus 274:38-43

UICN. 2001. Categorías y Criterios de la lista roja de la UICN: Versión 3.1. Comisión de Supervivencia de Especies de la UICN. UICN, Gland, Suiza y cambridge, Reino Unido, ii + 33 pp.

Xosé Lois Rey Muñiz

Apdo. de Correos nº 303;
36600 Vilagarcía de Arousa

Aínda que a publicación do primeiro Atlas de Vertebrados de Galicia realizouse no ano 1991, a recollida de datos rematou nos anos 1985-1986. Durante este período e o inicio do AVG-II no ano 2005, adicado exclusivamente ós anfibios e réptiles, seguironse a recoller diversos datos sobre os anfibios e réptiles galegos que quedaron rexistrados nos cadernos de campos de varios naturalistas. Este tipo de información sempre é moi valiosa, xa que é un rexistro notarial que aporta información de grande interese.

Preséntanse nestas páxinas os rexistros de anfibios recollidos entre ambolosdous atlas.

Orde	Familia	Especie	Data	UTM10X10	Concello	Provincia	Colaborador
Anura	Alytidae	<i>Alytes obstetricans</i>	04/11/1990	29TPJ20	Abadín	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Anura	Alytidae	<i>Alytes obstetricans</i>	06/05/1999	29TPH67	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Alytes obstetricans</i>	20/05/1999	29TPH67	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Alytes obstetricans</i>	01/04/2001	29TPG05	Sandiás	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Alytidae	<i>Alytes obstetricans</i>	12/02/2002	29TNH06	Mazaricos	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Alytidae	<i>Alytes obstetricans</i>	17/03/2002	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	31/03/1991	29TPJ20	Abadín	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	01/07/1995	29TNH29	Malpica de Bergantiños	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	26/10/1998	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	02/10/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	13/02/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	11/07/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	23/09/2001	29TMH90	Ribeira	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	27/06/2002	29TMH87	Muxía	A Coruña	Gonzalo Mucientes Sandoval
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	09/03/2003	29TMH93	Carnota	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	14/12/2003	29TNG14	A Guarda	Pontedvedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	25/04/2004	29TNG14	A Guarda	Pontedvedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Alytidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	12/12/2004	29TNH50	Cerdeiro	Pontedvedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	30/04/1995	29TPH59	A Pontenova	Lugo	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	08/03/1998	29TPG29	Castro Caldelas	Ourense	Xabier Prieto Espiñeira
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	30/10/1998	29TPH47	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	20/01/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	30/05/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	15/06/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	15/03/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	01/04/2001	29TPG05	Sandiás	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	12/02/2002	29TNH06	Mazaricos	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	02/02/2003	29TNH22	Catoira	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	06/04/2003	29TNH21	Vilagarcía de Arousa	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	03/11/2004	29TNG83	Lobios	Ourense	Gonzalo Mucientes Sandoval
Anura	Bufonidae	<i>Bufo bufo</i>	04/11/2004	29TNG83	Lobios	Ourense	Gonzalo Mucientes Sandoval
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	25/03/1989	29TPJ20	Abadín	Lugo	Xabier Prieto Espiñeira
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	30/10/1998	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	12/04/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	20/05/1999	29TPH67	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	04/06/1999	29TPH56	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	21/03/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	21/03/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	30/03/2001	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	20/05/2001	29TNH58	A Lama	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	20/05/2001	29TNH59	A Lama	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	27/05/2001	29TNH59	A Lama	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	17/03/2002	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	27/06/2002	29TMH87	Muxía	A Coruña	Gonzalo Mucientes Sandoval
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	30/06/2002	29TPG48	Manzaneda	Ourense	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	11/05/2003	29TMH88	Camariñas	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	23/04/2004	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Bufonidae	<i>Bufo calamita</i>	03/11/2004	29TNG83	Lobios	Ourense	Gonzalo Mucientes Sandoval
Anura	Discoglossidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	27/05/2001	29TNH59	A Lama	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Discoglossidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	09/03/2003	29TMH93	Muros	A Coruña	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Discoglossidae	<i>Discoglossus galganoi</i>	12/12/2004	29TNH50	Avión	Pontedvedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	15/06/1986	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	30/05/1993	29TNH59	Abegondo	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	23/03/1994	29TNH59	Sada	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	27/03/1994	29TNJ62	Valdoviño	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	25/08/2002	29TNH48	Carral	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	30/05/2004	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Hylidae	<i>Hyla arborea</i>	20/06/2004	29TPH31	Pobra de Brollon	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Pelobatidae	<i>Pelobates cultripes</i>	17/05/1986	29TNH10	O Grove	Pontedvedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Pelobatidae	<i>Pelobates cultripes</i>	01/04/2001	29TPG05	Sandiás	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz

Orde	Familia	Especie	Data	UTM10X10	Concello	Provincia	Colaborador
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	01/05/1986	29TNH22	Vilagarcía de Arousa	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	15/06/1986	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	01/06/1989	29TNH59	Sada	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	21/03/1992	29TMH98	Laxe	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	22/03/1992	29TNH69	Abegondo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	01/10/1992	29TNH69	Abegondo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	30/05/1993	29TNH59	Abegondo	A Coruña	Xabier Prieto Espiñeira
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	22/03/1997	29TNH69	Abegondo	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	20/05/1999	29TPH67	Negueira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	01/04/2001	29TPG05	Sandilás	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	08/04/2001	29TNG46	Salvaterra de Miño	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	30/06/2002	29TPG48	Manzaneda	Ourense	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	02/02/2003	29TNH22	Catoira	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	06/04/2003	29TNH21	Vilagarcía de Arousa	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	06/04/2003	29TNH22	Catoira	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	25/05/2003	29TNG55	As Neves	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	25/05/2003	29TNG56	Arbo	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	08/06/2003	29TPH04	Guntín	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	25/04/2004	29TNG14	A Guarda	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	17/05/2004	29TMH87	Camariñas	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	30/05/2004	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	30/05/2004	29TNG78	Ribadavia	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	30/05/2004	29TNG93	Calvos de Randín	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	20/06/2004	29TPH31	Pobra de Brollon	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Pelophylax perezi	23/07/2004	29TPH16	Outeiro de Rei	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Rana iberica	15/06/1986	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana iberica	26/04/1992	29TPJ12	Muras	Lugo	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Rana iberica	20/09/1992	29TNH89	Aranga	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Rana iberica	24/10/1993	29TNJ80	Monfero	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Rana iberica	01/08/1998	29TPJ11	Ourol	Lugo	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Rana iberica	20/01/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana iberica	19/09/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana iberica	25/01/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana iberica	29/01/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana iberica	03/04/2001	29TPH68	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana iberica	25/08/2002	29TNH48	Carral	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana iberica	27/04/2003	29TNH61	Lalin	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Rana iberica	08/02/2004	29TNG58	Avión	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Rana iberica	28/03/2004	29TPG13	Oimbra	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Rana iberica	04/07/2004	29TPH13	Taboada	Lugo	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana iberica	28/11/2004	29TNG49	A Lama	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana iberica	28/11/2004	29TNG59	A Lama	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana iberica	12/12/2004	29TNH50	Cerdeiro	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Rana temporaria	01/05/1986	29TNH22	Vilagarcía de Arousa	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana temporaria	02/09/1995	29TPJ10	Muras	Lugo	Calros Rodríguez Silvar
Anura	Ranidae	Rana temporaria	01/10/1998	29TPH47	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	20/05/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	08/03/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	02/05/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	28/06/2001	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	30/06/2002	29TPG48	Manzaneda	Ourense	Moisés Asensi Cabiria
Anura	Ranidae	Rana temporaria	14/07/2002	29TPH43	Triacastela	Lugo	Xosé Lois Rey Muñiz
Anura	Ranidae	Rana temporaria	16/01/2004	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	04/03/2004	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	06/03/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Anura	Ranidae	Rana temporaria	30/05/2004	29TNH86	Sobrado	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Chioglossa lusitanica	26/02/1990	29TNJ70	Monfero	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Chioglossa lusitanica	31/10/1993	29TNJ70	Monfero	A Coruña	Calros Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Chioglossa lusitanica	15/07/1999	29TNG79	O Carballiño	Ourense	Calros Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Chioglossa lusitanica	03/06/2000	29TNG59	Avión	Ourense	Calros Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Chioglossa lusitanica	16/06/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Chioglossa lusitanica	25/08/2004	29TNG74	Entrimo	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz

Orde	Familia	Especie	Data	UTM10X10	Concello	Provincia	Colaborador
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	01/08/1998	29TPJ11	Ouro	Lugo	Carlos Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	01/11/1998	29TPH67	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	20/05/1999	29TPH77	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	24/05/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	22/02/2001	29TPH67	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	12/05/2001	29TNH10	Meis	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	12/02/2002	29TNH06	Mazaricos	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	14/07/2002	29TPH34	Lánchara	Ourense	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	02/02/2003	29TNH22	Catoira	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	06/04/2003	29TNH21	Vilagarcía de Arousa	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	27/04/2003	29TNH61	Lalin	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	08/02/2004	29TNG58	Avión	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	07/03/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	04/07/2004	29TPH03	Taboada	Lugo	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	12/12/2004	29TNH50	Cerdeiro	Pontevedra	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Lissotriton boscai	12/12/2004	29TNH50	Cerdeiro	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	30/04/1995	29TPH59	A Pontenova	Lugo	Carlos Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	12/03/1999	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	08/03/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	08/03/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	12/03/2000	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	24/05/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	13/02/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	01/03/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	12/02/2002	29TNH06	Mazaricos	A Coruña	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	17/03/2002	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	09/11/2002	29TPG87	Valdeorras	Ourense	Gonzalo Mucientes Sandoval
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	06/03/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Lissotriton helveticus	07/03/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	01/05/1992	29TPH40	Quiroga	Lugo	Xabier Prieto Espíñeira
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	21/03/1993	29TNJ62	Ferrol	A Coruña	Carlos Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	12/12/1994	29TNH79	Monfero	A Coruña	Carlos Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	30/10/1998	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	20/01/1999	29TPH67	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	20/05/1999	29TPH77	Negreira de Muñiz	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	30/05/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	30/06/1999	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	30/09/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	22/02/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	07/03/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	16/06/2002	29TPG28	Montederramo	Ourense	Moisés Asensi Cabiria
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	27/04/2003	29TNH61	Lalin	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	08/02/2004	29TNG58	Avión	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	06/03/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	07/03/2004	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	14/03/2004	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	28/03/2004	29TPG23	Oimbra	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	05/10/2004	29TNH59	Sada	A Coruña	Carlos Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	03/11/2004	29TNG83	Lobios	Ourense	Gonzalo Mucientes Sandoval
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	04/11/2004	29TNG83	Lobios	Ourense	Gonzalo Mucientes Sandoval
Urodela	Salamandridae	Salamandra salamandra	12/12/2004	29TNH50	Cerdeiro	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	27/02/1994	29TNJ52	Ferrol	A Coruña	Carlos Rodríguez Silvar
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	27/10/1998	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	08/03/2000	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	21/03/2001	29TPH57	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	01/04/2001	29TPG05	Sandiás	Ourense	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	17/03/2002	29TPH58	A Fonsagrada	Lugo	Alejandro Ocampo Lorenzo
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	27/04/2003	29TNH61	Lalin	Pontevedra	Xosé Lois Rey Muñiz
Urodela	Salamandridae	Triturus marmoratus	04/07/2004	29TPH03	Taboada	Lugo	Moisés Asensi Cabiria

**Gonzalo Mucientes Sandoval, Xabier Prieto Espíñeira, Alejandro Ocampo Lorenzo,
Carlos Rodríguez Silvar, Moisés Asensi Cabiria & Xosé Lois Rey Muñiz
Apdo. de Correos nº 303; 36600 Vilagarcía de Arousa (Pontevedra)**

A Sociedade Galega de Historia Natural (S.G.H.N.). Fundada en 1973, é «unha asociación independente e científica, dedicada ó estudio, divulgación, conservación e defensa da natureza e do medio ambiente, que non tén na súa actuación fins lucrativos» (Art. 5º dos Estatutos).

A SGHN é unha asociación legalmente inscrita no Rexistro Nacional de Asociacións co nº 584.918, inscrita no rexistro de Entidades de carácter ambiental da Comunidade Autónoma de Galicia co nº 2009/0110 e co número AO/C-000/382 no Rexistro de Asociacións Culturais Galegas.

¿Onde estamos?

Delegación das Mariñas		Apdo. de correos nº 31 15160 Sada	asmarinhas@sghn.org
Delegación de Ferrol	Méndez Núñez, 11 15401 Ferrol Tfno./Fax. 981 352820	Apdo. de correos nº 356 15480 Ferrol	ferrol@sghn.org
Delegación de Ourense	Rúa Jesús Soria, 23-2º 32002 Ourense	Apdo. de correos nº 212 32080 Ourense	ourense@sghn.org
Delegación de Pontevedra		Apdo. de correos nº 303 36600 Vilagarcía de Arousa	pontevedra@sghn.org
Santiago	Sánchez Freire, 50-56, entreplanta D 15706 Santiago de Compostela Tfno./Fax 981 52 58 53	Apdo. de Correos nº 330 15780 Santiago de Compostela	sghn@sghn.org
Sección Astronomía e Contaminación Lumínica	Méndez Núñez, 11 15401 Ferrol	Apdo. de correos nº 356 15480 Ferrol	astronomia@sghn.org
Sección de Entomoloxía		Apdo. de correos nº 303 36600 Vilagarcía de Arousa	entomoloxia@sghn.org
Sección de Herpetoloxía Atlas de Hérpetos (AVG-II)		Apdo. de correos nº 303 36600 Vilagarcía de Arousa	herpetoloxia@sghn.org
Sección de Ornitoloxía		Apdo. de Correos nº 330 15780 Santiago de Compostela	
Sección Vertebrados Mariños	Méndez Núñez, 11 15401 Ferrol	Apdo. de correos nº 356 15480 Ferrol	mamiferosmarinos@sghn.org

Servicios e actividades

Servicio de Biblioteca

Ferrol: De luns a venres de 9:30 a 13:30 horas e de 16:30 a 20:30 horas. Perto de 2.000 volumes e incluída no circuíto de bibliotecas especializadas de Galicia. Servicio de préstamo.

Santiago: De luns a venres de 19:30 a 21:30. Máis de 2.000 volumes especializados sobre natureza galega.

Defensa e Conservación

Participamos en diversas campañas como **Clean the World**, realizamos **alegacións** a proxectos que poidan afectar negativamente ó medio ambiente e colaboramos con outras entidades a favor da mellora da xestión dos recursos naturais.

Tamén participamos na Custodia do Territorio a través da propiedade de terreos na **lagoa de Sobrado dos Monxes** para condicionar a conservación da zona...

Federación de Buceo

A SGHN pertence á Federación Galega de Buceo e tramitamos o carnet dos socios.

Museo de Historia Natural (Museo da Natureza)

Situado en Ferrol e co mesmo horario da biblioteca desta Delegación.

Para concetnar visitas con grupos ou fora deste horario (só grupos), pódese xestionar nesta Delegación.

Censos de Aves Invernantes

Durante o mes de xaneiro de cada ano. Para participar ou iniciarte, ponte en contacto coa túa delegación.

Atlas de Hérpetos

Ponte en contacto coa Sección de Herpetoloxía.

Atlas de Insectos

Ponte en contacto coa Sección de Entomoloxía.

Publicacións

Visita a nosa web www.sghn.org, onde se relacionan as mesmas

Calamar xigante (*Architeuthis dux*) no Museo

¡COLABORA CONNOSCO!

O labor da SGHN precisa da colaboración dos seus socios e simpatizantes, tanto nos labores administrativos, coma nas actividades. Suxire, propón, aporta as túas inquedanzas na túa Delegación, na túa vila ou en calquera das Seccións existentes. Calquera aportación é benvida e necesaria.

¡FAITE SOCIO! ¡Apoia a labor da SGHN en defensa da Natureza Galega!

Cubre e envía unha fotocopia desta ficha ó apdo. nº 330, C.P. 15780 de Santiago de Compostela. Se domicilias o pago dos recibos, entrega unha copia no teu Banco / Caixa de Aforros.

Apelidos: _____ Nome: _____

DNI: _____ Data de nacemento*:_____

No caso de socios familiares indicar o nome da segunda persoa.

Apelidos: _____ Nome: _____

DNI: _____ Data de nacemento: _____

Enderezo: _____

Localidade: _____ Código Postal: _____ Provincia: _____

Correo electrónico: _____ Teléfono: _____

Área/s de interese: Anelamento de Aves Astronomía e Contaminación Lumínica

Entomoloxía Herpetoloxía Vertebrados Mariños

Ornitoloxía Outras: _____

Categoría de Socio (riscar no :)

Xuvenil (ata 18 anos) 15,00 EURO/ano Estudiante (ata 25 anos) 22,50 EURO/ano

Numerario 30,00 EURO/ano Familiar** (dúas persoas no mesmo domicilio) 45,00 EURO/ano

Protector (aboar dunha soa vez o equivalente a 50 cotas de numerario) 1.500,00 EURO/ano

PAGO DAS COTAS:

- A mellor opción é que indiques ó teu Banco/Caixa que realice un ingreso automático na nosa conta, na data que queiras do 1º trimestre anual (solicítanos o nº de conta), xa que así aforramos os custes de emisión de recibo, que pode chegar a ser o 5% da cota. (lémbrate de informarnos desta opción e a data elixida).

- A segunda opción é a domiciliación bancaria, para elo cumprimenta os datos que se piden a continuación.

- Son posibles outras opcións como o Xiro Postal ou a entrega en man, pero as desaconsellamos.

Sr. Director do Banco/Caixa: _____

Sucursal nº _____ en (localidade) _____

Prégolle que admita os recibos que no sucesivo lle remita ó meu nome a Sociedade Galega de Historia Natural e os cargue a miña conta nº _____ ***

Atentamente.

Sinatura _____ Data: _____

A S.G.H.N. usará estes datos exclusivamente para os propios fins organizativos e cumplindo a Lei Orgánica 15/1999 de 13 de nadal, de Protección de Datos de Carácter Persoal. Estes datos non serán transmitidos a terceiros salvo nos casos imprescindibles por obriga legal ou funcionamento interno. Dacordo coa Lei, poderá exercer dos dereitos de acceso, cancelación, rectificación e oposición, mediante escrito á S.G.H.N.

* Imprescindible indicar a data de nacemento ó estar limitadas algunas categorías de socios pola idade.

** Indicar o nome, idade e DNI das dúas persoas

*** Por favor, indicar os vinte díxitos do código da conta.

“O planeta ofrece canto o home precisa, pero non canto o home cobiza”

Mohandas Karamchand Gandhi (1869-1948)

Boletín divulgativo da Sociedade Galega de Historia Natural

Apdo. nº 330

15780 SANTIAGO DE COMPOSTELA

www.sghn.org e-mail: sghn@sghn.org